

บทที่ 3

หลักกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่ง ความรับผิดทางอาญา และกระบวนการติดตามเงินและทรัพย์สินคืนจากการฉ้อฉลในธุรกิจประกันภัยของกรมการบริษัท

สาระสำคัญของบทนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงหลักกฎหมายที่บังคับใช้เกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งกรณีกรมการบริษัทประกันภัยกระทำการฉ้อฉล เพื่อเป็นข้อมูลนำไปวิเคราะห์ถึงลักษณะปัญหาและข้อบกพร่องของการบัญญัติกฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมาย ในบทที่ 4 ต่อไป ซึ่งจะได้ศึกษาวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. ความรับผิดทางแพ่งของกรมการบริษัทประกันภัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หลักการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามลักษณะละเมิด และความรับผิดทางแพ่งของกรมการบริษัทประกันภัยตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535

ซึ่งในประเด็นความรับผิดทางแพ่งของกรมการบริษัทต่อบุคคลภายนอกนั้น เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการกระทำนิติกรรมระหว่างบุคคลภายนอกกับกรมการบริษัทประกันภัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ด้วย ดังนั้น จึงได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ถึงหลักนิติกรรมดังกล่าวด้วย

2. ความรับผิดทางอาญาของกรมการบริษัทประกันภัย ตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2551) ภายใต้อประมวลกฎหมายอาญา ความผิดทางอาญาตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535 รวมถึงพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ.2499 ซึ่งได้บัญญัติไว้ในกฎหมายประกันภัยด้วย

3. หลักกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการติดตามเงินและทรัพย์สินคืนจากการฉ้อฉลของกรมการบริษัทประกันภัยตามหลักกฎหมายไทย ซึ่งมีกฎหมายที่ศึกษา เทียบเคียงได้ คือพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2551)

3.1 ความรับผิดชอบทางแพ่งของกรรมการบริษัทประกันภัย

ความรับผิดชอบของกรรมการต่อบริษัท เป็นกรณีที่กรรมการบริษัทได้กระทำการใดใดที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อบริษัท ไม่ว่าจะเป็นการกระทำการนอกขอบเขตอำนาจของกรรมการ การกระทำฝ่าฝืนมติที่ประชุม วัตถุประสงค์ ข้อบังคับของบริษัท หรือฝ่าฝืนกฎหมาย ซึ่งบริษัทเป็นผู้ได้รับความเสียหายโดยตรง และความเสียหายนั้นมีผลกระทบต่อผู้ถือหุ้น เจ้าหนี้ หรือบุคคลภายนอกได้ ดังนั้น กฎหมายจึงกำหนดให้บริษัทดำเนินการฟ้องเรียกค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำความเสียหายของกรรมการคนนั้นได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในกรณีบริษัทจำกัด และตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535 มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.1.1 ความรับผิดชอบทางแพ่งของกรรมการต่อบริษัท

3.1.1.1 ความรับผิดชอบทางแพ่งของกรรมการต่อบริษัท ตามประมวล

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์

หลักกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางแพ่งของกรรมการบริษัทจำกัด ที่กระทำความเสียหายให้แก่บริษัท ในการกระทำการฝ่าฝืนข้อบังคับ วัตถุประสงค์ของบริษัท ฝ่าฝืนกฎหมาย การกระทำการนอกขอบเขตอำนาจของกรรมการ หรือกระทำการฉ้อฉลใดใดให้บริษัทได้รับความเสียหาย กรรมการผู้กระทำความผิดก่อให้เกิดความเสียหายต่อบริษัทก็ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน ถ้าหากกรรมการผู้ที่ไม่มีส่วนรู้เห็นในการกระทำความผิดดังกล่าวก็ไม่ต้องรับผิดชอบ เพราะความสัมพันธ์ระหว่างกรรมการด้วยกันไม่ได้เป็นลักษณะตัวแทน แต่ถ้าหากกรรมการได้มีมติหรือประชุมลงความเห็นให้กระทำการซึ่งเป็นความผิด กรรมการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบ

ดังนั้น หากกรรมการได้กระทำการดังกล่าวให้บริษัทได้รับความเสียหาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดความรับผิด และสิทธิหน้าที่ของผู้ดำเนินการฟ้องร้องกรรมการตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีรายละเอียดดังนี้

มาตรา 1169 บัญญัติว่า “ถ้ากรรมการทำให้เกิดความเสียหายแก่บริษัท บริษัทจะฟ้องเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนแก่กรรมการก็ได้ หรือในกรณีที่บริษัทไม่ยอมฟ้องร้องผู้ถือหุ้นคนหนึ่งคนใดจะเอาคดีนั้นขึ้นว่าก็ได้

อนึ่ง การเรียกร้องเช่นนี้ เจ้าหนี้ของบริษัทจะเป็นผู้เรียกบังคับก็ได้เท่าที่เจ้าหนี้ยังคงมีสิทธิเรียกร้องแก่บริษัทอยู่”

ตามมาตรา 1169 ได้กำหนดขอบเขตของการสิทธิ และอำนาจหน้าที่ของบริษัทในการดำเนินการฟ้องร้องกรรมการบุคคลนั้นให้รับผิดชอบ¹ ดังนี้

1. อำนาจการฟ้องร้องของบริษัท

เนื่องจากการกระทำผิดของกรรมการบริษัทตามมาตรา 1169 ที่เป็นการละเลย ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ กระทำการฝ่าฝืนวัตถุประสงค์ ข้อบังคับของบริษัท หรือฝ่าฝืนกฎหมาย หรือกระทำการใดโดยมิได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมคณะกรรมการ หรือที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น หรือเป็นการละเมิด น้อยลง ทุจริตต่อบริษัทนั้น ทำให้บริษัทได้รับความเสียหาย กฎหมายจึงกำหนดให้ บริษัท ในฐานะผู้เสียหายโดยตรง มีอำนาจฟ้องร้องให้กรรมการนั้นรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายนั้นได้ โดยกรรมการคนอื่นที่มีได้กระทำความผิดเป็นผู้ดำเนินการฟ้องเรียกชดเชยค่าเสียหายแก่บริษัทได้

ความเสียหายของบริษัทตามมาตรา 1169 นี้ กฎหมายกำหนดไว้กว้างๆ ไม่ว่าจะกรรมการจะกระทำผิดในกรณีใด หากการกระทำนั้นบริษัทได้รับความเสียหาย ซึ่งรวมถึงกรณีที่กรรมการบริษัทประกันภัยได้กระทำการน้อยลง ทุจริตในบริษัทประกันภัยตามข้อเท็จจริงตามวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ บริษัทก็มีสิทธิฟ้องร้องกรรมการบุคคลนั้นให้รับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนได้เช่นเดียวกัน

2. อำนาจฟ้องร้องของผู้ถือหุ้น

วัตถุประสงค์ตามมาตรา 1169 นี้ บริษัทในฐานะผู้เสียหายโดยตรงจากการกระทำของกรรมการดังกล่าว บริษัทฟ้องเรียกชดเชยค่าเสียหายได้โดยตรง แต่เมื่อกรรมการที่มีได้กระทำความผิด ไม่ดำเนินการฟ้องร้องเรียกชดเชยค่าสินไหมทดแทนต่อกรรมการผู้กระทำความเสียหายด้วยกันเองนั้น กฎหมายจึงกำหนดให้ขยายสิทธิในการฟ้องร้องของบริษัทไปยังผู้ถือหุ้น ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มี ส่วนในการคัดเลือกกรรมการมาด้วยกัน โดยให้ผู้ถือหุ้นดำเนินการนำเรื่องขึ้นฟ้องร้องแทนบริษัทได้ แต่การดำเนินการฟ้องร้องของผู้ถือหุ้นนั้น ก็เพื่อเป็นการฟ้องร้องแทนบริษัทเพื่อเรียกชดเชยค่าสินไหมทดแทนทดจากกรรมการบุคคลดังกล่าวเท่านั้น และการฟ้องร้องดังกล่าวต้องเป็นการฟ้องร้องที่บริษัทมีสิทธิฟ้องกรรมการคนนั้น หากบริษัทไม่มีสิทธิฟ้องร้องกรรมการ ผู้ถือหุ้นหาได้นำเรื่องขึ้นฟ้องได้ไม่ การกระทำของผู้ถือหุ้นตามมาตรา 1169 นี้เป็นการฟ้องร้องเพื่อรักษาสิทธิของบริษัท ซึ่งความเสียหายจากการกระทำของกรรมการบริษัทดังกล่าวอาจ

¹ โสภณ รัตนกร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หุ้นส่วน บริษัท, พิมพ์ครั้งที่ 10 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2548), หน้า 409-418.

กระทบถึงผู้ถือหุ้นด้วย ทำให้ผู้ถือหุ้นไม่รับเงินปันผลตามที่ตนควรได้ หรือการที่กรรมการไม่ลงชื่อความสำคัญในบัญชีในรายการการดำเนินงานกิจการของบริษัท ซึ่งทำให้บริษัทหรือผู้ถือหุ้นขาดประโยชน์เช่นนี้ เป็นต้น ความเสียหายในส่วนนี้ที่ผู้ถือหุ้นได้รับจากผลกระทกระทำโดยฝ่าฝืนของกรรมการนี้ ผู้ถือหุ้นจะนำเรื่องขึ้นฟ้องร้องกรรมการบริษัทรับผิดชอบตามที่ผู้ถือหุ้นได้รับความเสียหายตามมาตรานี้มิได้ เพราะการฟ้องร้องของผู้ถือหุ้นให้กรรมการรับผิดชอบในส่วนที่ตนเสียหายไปดังกล่าวไม่เป็นการดำเนินคดีแทนบริษัทที่ได้รับความเสียหายจากกรรมการที่กระทำความเสียหาย ดังนั้น มาตรานี้จึงมีความชัดเจนว่า ผู้ถือหุ้นมีอำนาจเรื่องขึ้นฟ้องเรียกร้องค่าเสียหายจากกรรมการผู้กระทำความเสียหายได้ แต่เป็นการนำเรื่องฟ้องแทนบริษัท ซึ่งบริษัทได้รับผลกระทบโดยตรงเท่านั้น

3. อำนาจฟ้องร้องของเจ้าหน้าที่บริษัท

กฎหมายกำหนดให้เจ้าหน้าที่นำเรื่องฟ้องคดีได้ ในกรณีบริษัทไม่ยอมฟ้องร้องกรรมการเช่นกัน แต่การที่เจ้าหน้าที่ฟ้องร้องนั้นไม่ใช่เพื่อเป็นการปกป้องสิทธิของบริษัทตามการฟ้องร้องของผู้ถือหุ้น แต่เป็นอำนาจของเจ้าหน้าที่อยู่แล้วที่จะฟ้องบังคับชำระหนี้ จึงเรียกร้องได้ในเฉพาะส่วนที่บริษัทมีมูลหนี้ที่ผูกพันกับเจ้าหน้าที่อยู่เท่านั้น เพราะฉะนั้น ในการใช้สิทธิฟ้องร้องของเจ้าหน้าที่ตามมาตรานี้เป็นการเฉพาะตัวของเจ้าหน้าที่ การฟ้องร้องของเจ้าหน้าที่จึงไม่อาจครอบคลุมความเสียหายที่บริษัทได้รับทั้งหมด ซึ่งเจ้าหน้าที่ตามมาตรานี้หมายความถึง บุคคลที่ทำนิติกรรมกรากับบริษัท และบริษัทมีหน้าที่ต้องชำระหนี้แก่บุคคลนั้นตามนิติกรรมดังกล่าวนั้น โดยการกระทำของกรรมการในฐานะตัวแทนของบริษัท ซึ่งอยู่ในขอบเขตอำนาจตามวัตถุประสงค์ของบริษัทอยู่แล้ว เช่น เจ้าหน้าที่ตามสัญญาต่างๆ รวมถึงเจ้าหน้าที่ตามสัญญาประกันภัย ได้แก่ ผู้เอาประกันภัย ผู้ทำสัญญากับประกันภัยกับบริษัทผู้รับประกันภัยโดยตรง และในสัญญาประกันภัยก็ระบุให้ มีผู้รับประกันภัยด้วยซึ่งผู้รับประกันภัยก็เป็นเจ้าหน้าที่ตามสัญญาประกันภัยที่บริษัทประกันภัยมีหน้าที่ต้องชำระหนี้ตามสัญญาอยู่แล้ว

การฟ้องร้องของเจ้าหน้าที่ตามมาตรานี้ เป็นการฟ้องร้องของเจ้าหน้าที่มีภาวะผูกพันที่บริษัทต้องปฏิบัติตามสัญญาหรือนิติกรรมใดก็ได้ที่กรรมการได้กระทำการ โดยชอบตามวัตถุประสงค์ของบริษัทแล้ว แต่การที่กรรมการบริษัทกระทำความเสียหายตามมาตรา 1169 แล้ว ซึ่งเจ้าหน้าที่เหล่านี้อาจได้รับผลกระทบจากการกระทำความเสียหายของกรรมการด้วย อาจทำให้ไม่สามารถบังคับชำระหนี้ตามสัญญา หรือทำให้บริษัทไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาได้ เจ้าหน้าที่จะทำการฟ้องร้องให้กรรมการรับผิดชอบในกรณีที่กระทำโดยฝ่าฝืนฯ ตามมาตรานี้ได้ตามมูลหนี้ที่เจ้าหน้าที่บังคับเอาได้ตามสิทธิและหน้าที่ของตนเท่านั้น เพราะการกระทำการดังกล่าวระหว่างกรรมการกับเจ้าหน้าที่นั้น ได้กระทำโดยชอบตามวัตถุประสงค์ของบริษัทแล้ว ดังนั้น หากเจ้าหน้าที่จะทำการ

ฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายในส่วนนี้ก็จะต้องทำการฟ้องบริษัทในฐานะตัวการสั่งการให้ตัวแทน (กรรมการ) กระทำการนั่นเอง

หรือกรณีของกรรมการบริษัทประกันภัยได้กระทำการฉ้อฉลบริษัทประกันภัย ความเสียหายที่เกิดขึ้นกระทบต่อสิทธิของผู้เอาประกันภัยในฐานะเจ้าหนี้ตามสัญญาประกันภัย ซึ่งอาจจะไม่ได้รับการชดเชยค่าสินไหมทดแทนตามสัญญา แต่หากการกระทำนิติกรรมสัญญาระหว่างกรรมการกับผู้เอาประกันภัยนั้น กรรมการได้กระทำในฐานะตัวแทนที่กระทำตามวัตถุประสงค์ของบริษัทแล้ว ผู้เอาประกันภัยจะนำเรื่องขึ้นฟ้องเรียกค่าเสียหายตามสัญญากับกรรมการผู้กระทำการฉ้อฉลไม่ได้ตามมาตรา 1170 เพราะมิใช่เป็นกรณีที่กรรมการกระทำการนอกขอบเขตอำนาจต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัว ดังนั้น ผู้เอาประกันภัยในฐานะคู่สัญญาจะดำเนินการฟ้องร้องบังคับให้บริษัทประกันภัยทำการชำระหนี้ตามมูลหนี้ในสัญญาเท่านั้น และกรรมการก็มักจะยกข้อต่อสู้ขึ้นยันกับเจ้าหนี้ว่า นิติกรรมที่ได้กระทำกับเจ้าหนี้นั้น ก็เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของบริษัท

ดังนั้น การฟ้องร้องของเจ้าหนี้ต่อกรรมการตามมาตรา 1170 มีข้อจำกัดในการใช้สิทธิเรียกร้องเฉพาะมูลหนี้ที่เจ้าหนี้บังคับเรียกร้องได้ตามนิติกรรมที่ตนมีกับบริษัทเท่านั้น ยังมีประเด็นปัญหาที่ต้องทำการศึกษาวิเคราะห์ต่อไป

แต่อย่างไรก็ตามกรรมการไม่ต้องรับผิดชอบหากว่ากรรมการนั้นได้กระทำโดยได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่แล้ว

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1170 บัญญัติว่า “เมื่อการซึ่งกรรมการคนใดได้ทำไปได้รับอนุมัติของที่ประชุมใหญ่แล้ว ท่านว่ากรรมการคนนั้นไม่ต้องรับผิดชอบในการนั้นต่อผู้ถือหุ้นซึ่งได้ให้อุบัติหรือต่อบริษัทต่อไป

ท่านห้ามมิให้ผู้ถือหุ้นซึ่งมิได้ให้อุบัติด้วยนั้นฟ้องคดีเมื่อพ้นเวลาหกเดือนนับแต่วันที่ประชุมใหญ่ให้อุบัติเช่นนั้น”

มาตรานี้เป็นข้อยกเว้นความรับผิดชอบของกรรมการต่อบริษัทตามมาตรา 1169 ถ้าหากกรรมการคนใดได้ทำไปเพราะได้รับการอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่ ก็ไม่ต้องรับผิดชอบ หรือเป็นกรณีที่กรรมการได้กระทำหน้าที่เกินขอบเขตอำนาจของข้อบังคับ แต่ที่ประชุมใหญ่ให้สัตยาบันก็ไม่ต้องรับผิดชอบ แต่จะให้การอนุมัติหรือสัตยาบันในการกระทำผิดกฎหมายไม่ได้ เช่น การยกออกหรือโอนเงินหรือทรัพย์สินของบริษัท การแจกเงินปันผลหรือดอกเบี้ยนั้นไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ตามมาตรา 1168 (3) เป็นต้น การยกเว้นความรับผิดชอบของกรรมการตามมาตรา 1170 นี้ก็เป็นเพราะที่ประชุมใหญ่หรือผู้ถือหุ้นได้ให้ความเห็นชอบ หรือไม่ติงใจเอาความกรรมการ และเมื่อได้รับรองหรือเห็นชอบด้วยแล้วจะฟ้องร้องกรรมการคนนั้น ไม่ได้อีก

มีข้อสังเกตว่า การกระทำของกรรมกรนั้น เป็นการกระทำการโดยชอบ เพราะได้รับการให้สัตยาบันของที่ประชุมใหญ่ แต่หากการกระทำนั้นเป็นผลทำให้บริษัทต้องเสียประโยชน์ เช่น การซื้อ ขาย ทรัพย์สินหรือสังหาริมทรัพย์ โดยต่ำหรือสูงกว่าราคาที่บริษัทควรจะได้รับ เป็นต้น ก็เท่ากับว่าเป็นการปิดช่องมิให้บริษัทดำเนินการฟ้องร้องกรรมกรนั้นได้ เพราะเหตุนี้ทำให้การสัตยาบันการกระทำนั้นแล้ว

ดังนั้น ในกรณีการฟ้องเรียกร้องค่าเสียหายของบริษัทจากการที่กรรมกรกระทำการฝ่าฝืนมติที่ประชุม วัตถุประสงค์ ข้อบังคับของบริษัท หรือกระทำการนอกขอบเขตอำนาจของบริษัท และขยายสิทธิในการฟ้องร้องไปยังผู้ถือหุ้นและเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา 1169 นั้น การฟ้องร้องให้กรรมกรรับผิดชอบและได้รับค่าเสียหายโดยตรงก็มีเพียงบริษัทเท่านั้น เพราะผู้ถือหุ้นมีสิทธิเพียงนำเรื่องขึ้นฟ้องร้องแทนบริษัทเท่านั้น แม้ว่าตนจะได้รับความเสียหายจากการกระทำดังกล่าวของกรรมกรด้วยก็ตาม ส่วนเจ้าหน้าที่ก็เป็นการฟ้องร้องบังคับเฉพาะมูลหนี้ที่ตนมีสิทธิอยู่กับบริษัทอยู่แล้วเท่านั้น ก็มีได้เป็นการดำเนินการเพื่อแทนบริษัทแต่อย่างใด และเมื่อปรับใช้กับความรับผิดชอบทางแพ่งของกรรมกรบริษัทประกันภัยตามมาตรา 1169 ก็เช่นเดียวกัน ในส่วนการฟ้องร้องของผู้ถือหุ้นและเจ้าหน้าที่ ยังไม่สามารถใช้บังคับได้กับฟ้องร้องกรรมกรที่กระทำการฉ้อฉลให้บริษัทประกันภัย ได้รับความเสียหาย ซึ่งเป็นปัญหาที่ต้องนำไปศึกษาวิเคราะห์ต่อไปในบทที่ 3

3.1.1.2 ความรับผิดชอบทางแพ่งของกรรมกรต่อบริษัท ตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535

พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535 ได้บัญญัติความรับผิดชอบทางแพ่งของกรรมกรต่อบริษัท มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ความรับผิดชอบของกรรมกรต่อบริษัทในการดำเนินกิจการตามวัตถุประสงค์ของบริษัท ตามมาตรา 85

ความรับผิดชอบทางแพ่งของกรรมกรบริษัทมหาชนจำกัดตามมาตรา 85 กำหนดให้กรรมกรบริษัทต้องรับผิดชอบทางแพ่งชดใช้ค่าสินไหมทดแทนต่อบริษัท และผู้ถือหุ้นสำหรับความเสียหายที่กระทำหรือละเว้นการกระทำตามวัตถุประสงค์ของและข้อบังคับบริษัท ฝ่าฝืนกฎหมายหรือที่ประชุมผู้ถือหุ้น² กรรมกรนั้นต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัวต่อบุคคลภายนอก

² มาตรา 85 แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535 “ในการดำเนินกิจการของบริษัท กรรมกรต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย วัตถุประสงค์ และข้อบังคับของบริษัท ตลอดจนมติที่ประชุมผู้ถือหุ้นด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และระมัดระวังรักษาผลประโยชน์ของบริษัท

ตามหลักกฎหมายว่าด้วยตัวแทนมาตรา 823 และมาตรา 1167 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตามนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1725/2513³ เว้นแต่ว่าบริษัทได้รับหรือให้สัตยาบันแก่การกระทำนั้น ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือโดยปริยายแล้ว การกระทำนั้นถือว่าเป็นตัวแทนของบริษัทซึ่งบริษัทต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกด้วย

การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการในการดำเนินกิจการของบริษัทนั้น ต้องเป็นการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย วัตถุประสงค์หรือข้อบังคับของบริษัท ปฏิบัติตามมติของที่ประชุมผู้ถือหุ้น หากได้ปฏิบัติโดยถูกต้องแล้วกรรมการนั้น ไม่ต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอก

แต่หากการกระทำของกรรมการฝ่าฝืนวัตถุประสงค์ของบริษัท เป็นเหตุให้บริษัทได้รับความเสียหาย บริษัทมีสิทธิเรียกร้องให้กรรมการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ แต่ในกรณีบริษัทไม่ใช่สิทธิเรียกร้องดังกล่าว ผู้ถือหุ้นหนึ่งคนหรือหลายคนซึ่งรวมหุ้นกันไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของหุ้นฯ จะแจ้งให้บริษัทดำเนินการ หากยังไม่ดำเนินการผู้ถือหุ้นสามารถนำคดีขึ้นฟ้องเรียกร้องค่าเสียหายแทนบริษัทได้ และผู้ถือหุ้นขอให้ศาลสั่งให้กรรมการนั้นออกจากตำแหน่งได้ แต่การฟ้องร้องของผู้ถือหุ้นตามมาตรา นี้ ก็เป็นการฟ้องร้องที่ปกป้องผลประโยชน์ของบริษัท เช่นเดียวกับกรณีของการฟ้องร้องกรรมการตามมาตรา 1169 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ดังนั้น ความรับผิดชอบของกรรมการบริษัท และการฟ้องร้องค่าเสียหายของบริษัทและผู้ถือหุ้นตามพ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535 นั้น ก็เหมือนกับความรับผิดชอบของกรรมการมาตรา 1169 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ก็มีส่วนที่แตกต่างกันบ้างในวิธีดำเนินการในส่วนของการฟ้องร้องของบริษัทมหาชนจำกัด หากไม่ดำเนินการฟ้องร้อง ผู้ถือหุ้น

ในกรณีที่กรรมการคนใดกระทำการหรือละเว้นกระทำการใดอันเป็นการไม่ปฏิบัติตามวรรคหนึ่ง บริษัทหรือผู้ถือหุ้นแล้วแต่กรณี อาจดำเนินการได้ดังต่อไปนี้

(1) ถ้าการกระทำการหรือละเว้นกระทำการนั้นเป็นเหตุให้บริษัทได้รับความเสียหาย ให้บริษัทเรียกค่าสินไหมทดแทนจากกรรมการคนนั้นได้

ในกรณีที่บริษัทไม่เรียกร้อง ผู้ถือหุ้นคนหนึ่งหรือหลายคนซึ่งถือหุ้นรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของหุ้นที่จำหน่ายได้ทั้งหมดจะแจ้งเป็นหนังสือให้บริษัทดำเนินการเรียกร้องได้

ในกรณีที่ผู้ถือหุ้นเป็นผู้ดำเนินการตามวรรคสอง ผู้ถือหุ้นจะขอให้ศาลสั่งให้กรรมการคนนั้นออกจากตำแหน่งก็ได้

³ “จำเลยที่ 2 ทำสัญญาขายหุ้นและกิจการของบริษัทจำเลยที่ 1 แก่โจทก์โดยปราศจากอำนาจที่จะกระทำแทนบริษัทจำเลยที่ 1 เมื่อบริษัทจำเลยที่ 1 มิได้ให้สัตยาบันแก่การที่จำเลยที่ 1 และโจทก์ก็มีใ้รู้ที่อยู่จำเลยที่ 2 เข้าทำสัญญาโดยปราศจากอำนาจ จำเลยที่ 2 จึงต้องรับผิดชอบต่อโจทก์โดยลำพังตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 823, 1167”

จะมีหนังสือแจ้งไปก่อน หากบริษัทไม่ดำเนินการฟ้องร้อง ผู้ถือหุ้นเองก็จะนำเรื่องขึ้นฟ้องร้อง และผู้ถือหุ้นเองก็มีสิทธิขอให้ศาลสั่งให้กรรมการนั้นออกจากตำแหน่งก็ได้

2. ความรับผิดทางแพ่งของกรรมการต่อบริษัท กรณีประกอบกิจการ

อันมีลักษณะเดียวกันเป็นการแข่งขันกัน ตามมาตรา 86

กฎหมายกำหนดให้กรรมการบริษัทรับผิด กรณีกรรมการบริษัทประกอบกิจการที่มีลักษณะเดียวกันและเป็นการแข่งขันกับบริษัทเพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือคนอื่น หรือเข้าเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญหรือเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด หรือเป็นกรรมการของบริษัทเอกชนหรือบริษัทอื่นที่ประกอบกิจการที่มีสภาพเดียวกันและเป็นการแข่งขัน⁴ ที่กฎหมายกำหนดห้ามไว้เป็นการเฉพาะนั้น เพราะกรรมการย่อมรู้ความลับและวิธิดำเนินการของบริษัทเป็นอย่างดี หากปล่อยให้กรรมการกระทำการดังกล่าวบริษัทได้รับความเสียหายและเสียเปรียบทางการค้าและอาจได้ส่งผลกระทบต่อผู้ถือหุ้นได้รับความเสียหายด้วย⁵ ความรับผิดตามมาตรานี้เป็นความรับผิดชอบเฉพาะตัวของกรรมการที่บริษัทหรือผู้ถือหุ้นในฐานะผู้เสียหายชอบที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนได้

ความรับผิดของกรรมการบริษัทมหาชนตามมาตรา 86 นี้ เป็นความรับผิดเฉพาะตัวของกรรมการ ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับบริษัทนั้น บริษัทมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากกรรมการคนนั้นได้ โดยต้องฟ้องภายใน 1 ปีนับแต่บริษัททราบถึงการฝ่าฝืน และภายใน 2 ปีนับแต่วันที่บริษัททราบถึงการฝ่าฝืนนั้นล่วงพ้นระยะเวลา 1 ปีมาแล้ว และถ้าหากบริษัทไม่ใช่สิทธิเรียกร้องดังกล่าว ก็ให้ผู้ถือหุ้นคนหนึ่งหรือหลายคนซึ่งถือหุ้นรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของหุ้นที่จำหน่ายได้ทั้งหมดฯ แจ้งเป็นหนังสือให้บริษัทดำเนินการ หากบริษัทยังเพิกเฉยผู้ถือหุ้นดังกล่าวสามารถใช้สิทธิในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากกรรมการได้ แต่ก็ต้องเป็นไปเพื่อรักษาผลประโยชน์ของบริษัทเท่านั้น เพราะเมื่อบริษัทได้รับความเสียหายและได้รับการเยียวยาความเสียหายแล้ว ผู้ถือหุ้นย่อมได้รับผลกระทบจากความแปรเปลี่ยนของบริษัทอยู่แล้ว

⁴ มาตรา 86 แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535 “ห้ามมิให้กรรมการประกอบกิจการอันมีสภาพอย่างเดียวกันและเป็นการแข่งขันกับกิจการของบริษัท หรือเข้าเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญ หรือเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดในห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือเป็นกรรมการบริษัทเอกชนหรือบริษัทอื่นที่ประกอบกิจการอันมีสภาพอย่างเดียวกันและเป็นการแข่งขันกับกิจการของบริษัท ไม่ว่าทำเพื่อประโยชน์ส่วนตน หรือประโยชน์ผู้อื่น เว้นแต่จะได้แจ้งที่ประชุมผู้ถือหุ้นทราบแล้ว

ในกรณีที่กรรมการคนนั้นฝ่าฝืนบทบัญญัติวรรคหนึ่ง บริษัทเรียกร้องค่าเสียหายได้.....”

⁵ สหัช สิงหวิริยะ, คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2546), หน้า 140-141.

3. ความรับผิดชอบของกรรมการต่อบริษัท ตามมาตรา 91

กรณีกรรมการต้องร่วมกันรับผิดชอบเพื่อความเสียหายใดๆ อันเกิดแก่บริษัท ดังต่อไปนี้

- (1) การเรียกให้ผู้ของหุ้นชำระเงินค่าหุ้น หรือ โอนกรรมสิทธิ์ทรัพย์สิน ให้แก่บริษัทโดยไม่ปฏิบัติตามมาตรา 37 หรือ 38 (กรณีการให้กรรมการแจ้งหรือแจ้งเตือนให้ผู้ของหุ้นชำระค่าหุ้น)
- (2) การนำเงินค่าหุ้น ไปใช้จ่ายหรือจำหน่ายทรัพย์สินที่ได้รับชำระเป็นค่าหุ้นของบริษัทโดยฝ่าฝืนมาตรา 89
- (3) การดำเนินการใดๆ โดยฝ่าฝืนมาตรา 85
- (4) การให้กู้ยืมเงิน โดยฝ่าฝืนมาตรา 89
- (5) การจ่ายเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดให้กรรมการโดยไม่ปฏิบัติตามมาตรา 90
- (6) จ่ายจ่ายเงินปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้น โดยฝ่าฝืนมาตรา 115 หรือการรับผิดตามมาตรา 118
- (7) การไม่จัดทำบัญชีหรือเก็บรักษาบัญชี หรือเอกสารของบริษัท

ความรับผิดชอบของกรรมการตามมาตรา 91 เป็นการกำหนดให้กรรมการบริษัทมหาชนจะต้องร่วมกันรับผิดชอบ ในเรื่องการเรียกของหุ้น การนำเงินค่าหุ้นไปใช้จ่ายอย่างอื่น โดยฝ่าฝืน การให้กู้ยืมเงินโดยการฝ่าฝืน หรือเป็นการจ่ายเงินให้แก่กรรมการคนใดโดยไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรา 90 นั้น ซึ่งสร้างความเสียหายให้แก่บริษัท กรรมการทั้งหมดต้องร่วมรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายแก่บริษัท เว้นแต่กรรมการคนใดได้พิสูจน์ตัวเองว่ามีได้ร่วมกระทำกิจการนั้นๆ หรือแต่เป็นการกระทำการของกรรมการคนบางคนโดยเฉพาะ ก็ไม่ต้องร่วมรับผิดชอบจากการกระทำดังกล่าว

เช่นเดียวกันกับบริษัทประกันภัย หากกรรมการกระทำการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามในมาตรา 91 นี้ ไม่ว่าจะเป็นการจ่ายเงิน ให้กู้ยืมเงิน ฯ ย่อมส่งผลกระทบต่อเงินกองทุน และทรัพย์สินของบริษัท สันนิษฐานว่าให้กรรมการผู้บริหารทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบ เว้นแต่กรรมการคนใดจะพิสูจน์ว่าตนไม่ได้ร่วมกระทำผิดด้วย

ดังนั้น ในการกระทำการใดใดของกรรมการบริษัทมหาชนจำกัด อันเป็นการฝ่าฝืนวัตถุประสงค์ เป็นการแข่งขันกับบริษัท หรือต้องรับผิดชอบร่วมกันตามมาตรา 91 นั้น ทำให้บริษัทได้รับความเสียหาย การดำเนินการฟ้องเรียกค่าเสียหายจากกรรมการ กฎหมายกำหนดให้บริษัทดำเนินการเรียกร้องได้ในฐานะผู้เสียหายโดยตรง และขยายสิทธิในการฟ้องร้องของบริษัทไปยังผู้ถือหุ้น ให้นำเรื่องขึ้นฟ้องแทนบริษัท กรณีบริษัทไม่ใช่สิทธิฟ้องร้อง แต่ก็เป็นการฟ้องร้องเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของบริษัทเท่านั้น เช่นเดียวกับมาตรา 1169 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

อย่างไรก็ตามการกระทำการฝ่าฝืนข้อบังคับ หรือวัตถุประสงค์บริษัทของ กรรมการ ก็อาจได้รับการเว้นความรับผิดชอบของกรรมการตาม มาตรา 65

กรณีที่การกระทำใดที่ที่ประชุมผู้ถือหุ้นมีมติอนุมัติหรือให้สัตยาบันแล้ว กรรมการก็ไม่ต้องรับผิดชอบในการกระทำที่ที่ประชุมผู้ถือหุ้นให้การรับรอง เป็นการยกเว้นความรับผิดชอบของกรรมการบริษัท แม้ว่าการกระทำดังกล่าวจะเป็นการฝ่าฝืน ข้อบังคับ วัตถุประสงค์ของ บริษัท หากที่ประชุมผู้ถือหุ้นมีมติ หรือให้สัตยาบันการกระทำนั้นแล้ว กรรมการก็ไม่ต้องรับผิดชอบเหมือนว่าการกระทำนั้นได้กระทำโดยชอบแล้ว หากเป็นกรณีกรรมการได้กระทำการของ กรรมการดังกล่าวที่ได้รับการรับรองจากที่ประชุมแล้ว แต่ทำให้บริษัทเสียหาย ประโยชน์ ดังนั้น หาก กรรมการต้องมีความรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอก บริษัทต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกด้วย และบริษัท จะไม่สามารถฟ้องร้องค่าเสียหายกับกรรมการบุคคลนั้นได้ เพราะการที่ได้ให้สัตยาบันรับรองไป แล้ว กรรมการบุคคลนั้นหลุดพ้นความรับผิดชอบต่อบริษัท

3.1.2 ความรับผิดชอบทางแพ่งของกรรมการต่อผู้ถือหุ้น

3.1.2.1 ความรับผิดชอบของกรรมการต่อผู้ถือหุ้น ตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 1168 (2)

การกระทำของกรรมการที่สร้างความเสียหายต่อบริษัทนั้น ส่งผลกระทบต่อผู้ถือหุ้นด้วย เช่น ไม่จัดทำหรือรักษาสมุดจดทะเบียนผู้ถือหุ้น ไม่ว่าจะเป็นการประมาทเลินเล่อ ละเลย หรือก่อกวนแก่งแย่ง ตามมาตรา 1168 (2) และ (3)⁶ หรือกระทำการใดใดให้มูลค่าของหุ้นลดลง

ซึ่งโดยปกติผู้เข้ารับเป็นกรรมการของบริษัทย่อมถือว่าเป็นการตกลงโดยปริยายกับผู้ถือหุ้นว่าจะบริหารงานของบริษัทให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และข้อบังคับของบริษัท หรือปฏิบัติตามกฎหมายกำหนดไว้ด้วย ทั้งนี้หากกรรมการบริษัทละเลยหรือปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบแล้ว ก็ย่อมทำให้ผู้ถือหุ้นเสียหายด้วย ผู้ถือหุ้นก็ย่อมฟ้องร้องให้กรรมการรับผิดชอบต่อบริษัทได้ ตาม มาตรา 1169

การที่มองว่าผู้ถือหุ้นฟ้องร้องกรรมการรับผิดชอบต่อบริษัทได้ตามมาตรา 1169 นั้น ดูเสมือนว่าเป็นการคุ้มครองผู้ถือหุ้นอยู่มาก แต่ความเป็นจริงแล้วเป็นการยากที่จะฟ้องร้อง กรรมการให้รับผิดชอบ เพราะผู้ถือหุ้นไม่อยู่ในฐานะที่ทราบข้อเท็จจริงเพียงพอที่ฟ้องให้กรรมการ

⁶ มาตรา 1168 “ในอันที่จะประกอบกิจการของบริษัทนั้น กรรมการต้องใช้ความเอื้อเพื่อสอดส่องอย่าง บุคคลค้าขายผู้ประกอบด้วยความระมัดระวัง

ว่าด้วยเฉพาะ กรรมการต้องรับผิดชอบร่วมกันในประการต่างๆ ดังต่อไปนี้ คือ

(2) จัดให้มีและรักษาไว้ให้เรียบร้อย ซึ่งบรรดาสมุดบัญชี และเอกสารที่กฎหมายไว้

(3) การแจกเงินปันผลหรือดอกเบี้ยให้เป็นไปโดยถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดไว้”

รับผิดชอบได้ ซึ่งการกระทำบางอย่างอาจมองว่าเป็นการใช้ดุลยพินิจทางการค้าของกรรมการ และเมื่อได้อ้างว่าทำโดยสุจริต และรอบคอบแล้ว ก็หารับผิดไม่ นอกจากนั้นกรรมการยังไม่ต้องรับผิดชอบเพราะเหตุได้รับอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่ ตามมาตรา 1170⁷ เช่น กรณีที่มูลค่าของหุ้นที่ผู้ถือหุ้นถืออยู่มีการลดลง ก็อาจมองได้ว่าเป็นผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจ กรรมการอาจไม่ต้องรับผิดชอบก็ได้

กรณีกับบริษัทประกันภัยเช่นกัน ผู้ถือหุ้น ถือว่าเป็นส่วนสำคัญในการระดมเงินทุน เพราะมีผู้ถือหุ้นจากต่างชาติเป็นจำนวนมาก ประกอบกับตามพระราชบัญญัติประกันภัยทั้งสองฉบับที่ได้แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2551 กำหนดให้บริษัทประกันภัยแปรรูปเป็นบริษัทมหาชนจำกัดทั้งหมด ผู้ถือหุ้นจึงเข้ามามีบทบาทในบริษัทประกันภัยมากกว่าบริษัทจำกัดทั่วไป ดังนั้น หากกรรมการบริษัทกระทำการปกปิดข้อมูล หรือกระทำการฉ้อฉลทุจริตให้ผู้ถือหุ้นได้รับความเสียหาย ผู้ถือหุ้นเรียกร้องค่าเสียหายนั้นได้ แต่กฎหมายไม่ได้กำหนดให้ผู้ถือหุ้นฟ้องร้องค่าเสียหายของตนได้โดยตรง ซึ่งตามมาตรา 1169 เป็นการกำหนดให้ผู้ถือหุ้นฟ้องร้องแทนบริษัทเมื่อบริษัทไม่ใช่สิทธิฟ้องร้องเท่านั้น ดังนั้น การเรียกร้องค่าเสียหายที่ผู้ถือหุ้นได้รับโดยตรง จึงต้องปรับใช้กับหลักละเมิด มาตรา 420 เท่านั้น ซึ่งจะได้อธิบายในลำดับต่อไป

3.1.2.2 ความรับผิดชอบของกรรมการต่อผู้ถือหุ้น ตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด มาตรา 94

กรรมการต้องรับผิดชอบร่วมกันเพื่อความเสียหายใดๆ อันเกิดขึ้นแก่ผู้ถือหุ้น และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับบริษัทในกรณี การแจ้งความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความอันต้องแจ้งเกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัทในการเสนอขายหุ้น หุ้นกู้ หรือตราสารการเงินของบริษัท การแสดงข้อความหรือลงรายการในเอกสารที่ยื่นต่อนายทะเบียน โดยข้อความหรือรายการนั้นเป็นเท็จ หรือไม่ตรงกับบัญชี ทะเบียน หรือเอกสารของบริษัท การจัดทำบัญชีและบัญชีกำไรขาดทุน รายงานการประชุมผู้ถือหุ้นหรือรายงานการประชุมคณะกรรมการอันเป็นเท็จ เว้นแต่จะได้อะได้พิสูจน์ว่าตนมิได้มีส่วนในความผิดนั้นด้วย

ความผิดของกรรมการต่อผู้ถือหุ้นตามมาตรา 94 กำหนดให้กรรมการต้องร่วมกันรับผิดชอบในฐานะที่เป็นตัวแทนดำเนินการแทนบริษัท และการกระทำการใดก็ต้องได้รับอนุมัติตามที่ประชุมใหญ่ ซึ่งหากนโยบายหรือการดำเนินงานของคณะกรรมการนั้นสร้างความเสียหายแก่ผู้ถือหุ้น ให้กรรมการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบ แต่ก็มีข้อยกเว้นไม่ต้องรับผิดชอบหากได้พิสูจน์ว่ากรรมการนั้น มิได้มีส่วนได้เสียในการกระทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้ถือหุ้นนั้น

⁷ โสภณ รัตนกร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หุ้นส่วน บริษัท, พิมพ์ครั้งที่ 10 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2548), หน้า 418.

3.1.3 ความรับผิดชอบของกรรมการต่อบุคคลภายนอก

3.1.3.1 ความผิดของกรรมการต่อบุคคลภายนอก ตามประมวลกฎหมาย

แพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1167

การกระทำของกรรมการที่สร้างความเสียหายต่อบริษัท ตามมาตรา 1169 นั้น อาจส่งผลกระทบต่อบุคคลภายนอกด้วย เพราะกรรมการปฏิบัติงานในฐานะเป็นผู้แทนบริษัท มีอำนาจในการทำนิติกรรมต่างๆ แทนบริษัทกับบุคคลภายนอก ฉะนั้น ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องตัวแทน มาตรา 823⁸ มาใช้กับความเกี่ยวพันในระหว่างกรรมการและบริษัทและบุคคลภายนอก ตามมาตรา 1167 เพราะฉะนั้น กิจการที่กรรมการกระทำไปภายในขอบเขตหน้าที่ของตน การนั้นชอบด้วยแล้วก็ไม่ต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัว นอกจากการกระทำของกรรมการทำโดยปราศจากอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจและบริษัทไม่ได้ให้สัตยาบรรณ กรรมการก็ต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัวต่อบุคคลภายนอก ดังเช่นคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1725/2513, 2362/2520⁹

สัญญาต่างๆ ที่กรรมการกระทำแทนบริษัท กรรมการย่อมไม่ต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัว เว้นแต่จะทำสัญญายอมรับผิดเป็นลูกหนี้ร่วมหรือเป็นผู้ค้ำประกัน มีการให้คำรับรอง หรือทำการหลอกลวงให้เขาทำสัญญา และกรรมการอาจจะต้องรับผิดชอบโดยไม่จำกัดหากมีการระบุนั้นไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิ

ความรับผิดชอบของกรรมการบริษัทต่อบุคคลภายนอก กรณีที่กรรมการบริษัทในฐานะผู้มีอำนาจกระทำแทนบริษัท กระทำการแทนในสัญญาหรือนิติกรรมใดต่อบุคคลภายนอก เช่นกรณีตามมาตรา 1167 นี้ บุคคลภายนอกหมายถึงบุคคลที่มีนิติสัมพันธ์หรือนิติกรรมใดกับบริษัทโดยตรง เพราะกฎหมายกำหนดให้กรรมการบริษัทต้องรับผิดชอบในฐานะตัวแทนกระทำการแทนบริษัทเท่านั้น

⁸ มาตรา 823 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า “ถ้าตัวแทนกระทำการอันใดอันหนึ่งโดยปราศจากอำนาจก็ดี หรือทำนอกเหนือขอบอำนาจก็ดี ท่านว่าย่อมไม่เป็นการผูกพันตัวการ เว้นแต่ตัวการจะให้สัตยาบันแก่การนั้น

ถ้าตัวการไม่ให้สัตยาบัน ท่านว่าตัวแทนย่อมต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกโดยลำพังตนเอง เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าบุคคลภายนอกนั้นได้รู้ว่าคุณท่านทำการโดยปราศจากอำนาจหรือทำนอกเหนือขอบอำนาจ”

⁹ 1725/2513 “จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นกรรมการผู้จัดการของบริษัทจำเลยที่ 1 ทำสัญญาขายหุ้นและกิจการของบริษัทจำเลยที่ 1 ให้แก่โจทก์ โดยปราศจากอำนาจที่จะกระทำแทนบริษัท เมื่อจำเลยที่ 1 มิได้ให้สัตยาบันแก่การที่จำเลยที่ 2 เข้าทำสัญญา และโจทก์มิได้รู้ว่าจำเลยที่ 2 ทำสัญญาโดยปราศจากอำนาจ จำเลยต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ลำพังเองตามมาตรา 823, 1167

2362/2520 “ศาลฎีกาวินิจฉัยว่ารายงานการประชุมที่ทำขึ้นเป็นเท็จ การดำเนินการตามรายงานประชุมที่กรรมการทำไปไม่มีผลผูกพันบริษัท แต่ผูกพันจำเลยที่เป็นกรรมการผู้ทำการนั้นๆ เป็นการส่วนตัว”

เมื่อพิจารณาตามข้อเท็จจริงกับกรณีความเสียหายทางประกันภัย เมื่อกรรมการกระทำการฉ้อฉลในธุรกิจประกันภัย สร้างความเสียหายให้แก่บริษัทประกันภัย ผู้ถือหุ้น เจ้าหนี้ และยังส่งผลกระทบต่อผู้ได้รับความเสียหายตามสัญญาประกันภัยที่เป็นบุคคลภายนอก หรือเรียกว่า บุคคลที่สามตามสัญญาประกันภัยค่าเงิน ที่ผู้เอาประกันภัยมีความรับผิดชอบตามกฎหมาย และบริษัทผู้รับประกันภัยมีหน้าที่ชดเชยค่าเสียหายแทนผู้เอาประกันภัยนั้น บุคคลภายนอกตามสัญญาประกันภัยนี้ มิใช่บุคคลภายนอกตามมาตรา 1167 เพราะถึงแม้ว่าจะได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากสัญญาประกันภัย แต่ก็มีได้เป็นคู่สัญญา หรือเป็นผู้มีนิติกรรมกับบริษัทประกันภัย ในฐานะที่กรรมการกระทำการแทนบริษัทซึ่งกระทำตามวัตถุประสงค์ของบริษัท หรือต้องบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยลักษณะตัวแทน บุคคลภายนอกที่กรรมการบริษัทจะต้องรับผิดชอบตามมาตรานี้ก็เป็นบุคคลภายนอกที่มีนิติกรรมกับกรรมการบริษัทโดยตรงเท่านั้น จึงไม่รวมถึงบุคคลภายนอกตามสัญญาประกันภัยดังที่กล่าวมาด้วย

3.1.3.2 ความผิดของกรรมการต่อบุคคลภายนอก ตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535

1. ความรับผิดชอบของกรรมการบริษัทมหาชนต่อบุคคลภายนอก ตามมาตรา 97

กำหนดให้ความเกี่ยวพันระหว่างกรรมการกับบริษัทและบริษัทกับบุคคลภายนอก ให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยลักษณะตัวแทน เนื่องจากกรรมการปฏิบัติงานในฐานะเป็น ผู้แทนบริษัทมีอำนาจในการทำนิติกรรมต่างๆ แทนบริษัทกับบุคคลภายนอก การกระทำใดใดของกรรมการบริษัทต้องกระทำภายในวัตถุประสงค์ของบริษัท ตามขอบเขตอำนาจของกรรมการที่ได้รับ

ตามมาตรา 97 นี้ก็เช่นเดียวกับมาตรา มาตรา 1167 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องตัวแทนมาใช้กับความเกี่ยวพันในระหว่างกรรมการและบริษัทต่อบุคคลภายนอก เพราะฉะนั้น กิจการที่กรรมการกระทำไปภายในขอบเขตหน้าที่ของตน การนั้นชอบด้วยแล้วก็ไม่ต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัว นอกจากการกระทำของกรรมการนั้นทำโดยปราศจากอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจ บริษัทไม่ได้ให้สัตยาบัน คณะกรรมการบริษัทมหาชนหรือที่ประชุมผู้ถือหุ้น ไม่ได้ให้การรับรองหรือเห็นชอบ การนั้นย่อมไม่มีผลผูกพันบริษัท และกรรมการนั้นก็ต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัวต่อบุคคลภายนอกด้วยตามมาตรา 823 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และไม่รวมถึงบุคคลภายนอกตามสัญญาประกันภัย ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

3.1.3.3 ความรับผิดทางแพ่งของกรรมการต่อบุคคลภายนอกเป็นการส่วนตัว ตามมาตรา 87

กฎหมายกำหนดว่า กรรมการคนใดซื้อหรือขายทรัพย์สินให้แก่บริษัท หรือทำธุรกิจต่างๆ ไม่ว่าจะในนามตนเองหรือบุคคลอื่น โดยไม่ได้รับการยินยอมจากบริษัท การกระทำนั้น ไม่ผูกพันบริษัท และไม่ต้องปฏิบัติตามแต่อย่างใด กรรมการนั้นต้องรับผิดเป็นการส่วนตัวต่อบุคคลภายนอก เว้นแต่ว่าการกระทำนั้นได้รับความยินยอมจากคณะกรรมการของบริษัทแล้ว¹⁰

มาตรานี้มีต้องการให้กรรมการแสวงหาผลประโยชน์หรือค้ำกำไรกับทรัพย์สินของบริษัท การกระทำดังกล่าวอาจทำให้บริษัทได้รับความเสียหายได้ เพราะกรรมการย่อมได้ค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานของตนจากบริษัทแล้ว หากว่ากรรมการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้เสียกับการซื้อหรือขายทรัพย์สินของบริษัท ย่อมเป็นการเอาเปรียบบริษัทที่ตนเป็นกรรมการและถ้าหากการซื้อหรือขายทรัพย์สินนั้นมิได้รับความยินยอมจากคณะกรรมการบริษัทแล้ว การกระทำดังกล่าวไม่มีผลผูกพันบริษัท ถ้ามีความรับผิดต่อบุคคลภายนอก กรรมการคนนั้นต้องรับผิดเป็นการส่วนตัว เพราะถือว่ากระทำการนอกวัตถุประสงค์ของบริษัท

สรุปได้ว่า ความรับผิดทางแพ่งของกรรมการบริษัทประกันภัย ทั้งบริษัทจำกัด และบริษัทมหาชน ที่กระทำความเสียหายแก่บริษัท ผู้ถือหุ้น เจ้าหนี้ บุคคลภายนอก ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535 กฎหมายกำหนดสิทธิหน้าที่ในการดำเนินการฟ้องร้องดำเนินคดี และเรียกค่าเสียหายกรณีที่กรรมการบริษัทกระทำการใด โดยการฝ่าฝืนวัตถุประสงค์ ข้อบังคับของบริษัท หรือฝ่าฝืนกฎหมาย หรือกระทำการนอกขอบเขตของกรรมการ อันเป็นการละเมิดต่อบริษัททำให้บริษัทได้รับความเสียหายนั้น

จากการที่ได้ศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกระทำการฉ้อฉลทุจริตในธุรกิจของกรรมการบริษัทประกันภัยแล้ว กฎหมายกำหนดให้บริษัทดำเนินการฟ้องร้องค่าเสียหายจากกรรมการได้โดยตรงเท่านั้น ซึ่งตามมาตรา 1169 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และมาตรา 85 พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535 กำหนดให้ผู้ถือหุ้น และเจ้าหนี้เรียกฟ้องได้แต่ก็มีข้อจำกัด สรุปได้ดังนี้

¹⁰ มาตรา 87 แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535 “กรรมการคนใดซื้อทรัพย์สินของบริษัทหรือขายทรัพย์สิน ให้แก่บริษัทหรือกระทำธุรกิจใดๆอย่างหนึ่งกับบริษัท ไม่ว่าจะกระทำในนามของตนหรือของบุคคลอื่น ถ้ามิได้รับความยินยอมจากกรรมการแล้ว การซื้อขายหรือกระทำธุรกิจนั้น ไม่มีผลผูกพันบริษัท”

1. กรณีการใช้สิทธิดำเนินการฟ้องร้องของผู้ถือหุ้น ก็เพียงเพราะเป็นการฟ้องร้องตามสิทธิของบริษัทที่ได้รับความเสียหาย กล่าว คือ กระทำการฟ้องร้องแทนบริษัท เมื่อบริษัทมิได้ดำเนินการฟ้องร้องกรรมการ

2. กรณีการใช้สิทธิดำเนินการฟ้องร้องของเจ้าหนี้ ก็เพียงเพราะเจ้าหนี้ตามสัญญาหรือนิติกรรมที่กรรมการได้กระทำแทนบริษัทโดยชอบด้วยวัตถุประสงค์ของกฎหมาย และเป็นมูลหนี้ที่ทั้งสองฝ่ายมีหน้าที่รับผิดชอบต่อกันอยู่แล้ว ซึ่งในทางประกันภัยมิใช่เป็นการฟ้องร้องกรรมการที่กระทำการฉ้อฉลบริษัทประกันภัยให้รับผิดชอบเจ้าหนี้ เพราะมิใช่เป็นกรณีที่กรรมการบริษัทประกันภัยกระทำการนอกขอบเขตอำนาจของบริษัท

3. รวมถึงกรณีความรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกของกรรมการบริษัท ซึ่งเมื่อปรับใช้กับข้อเท็จจริงในลักษณะประกันภัยแล้ว บุคคลภายนอกตามสัญญาประกันภัย มิใช่เป็นบุคคลภายนอกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1167 และมาตรา 97 ตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535 เพราะเป็นบุคคลภายนอกที่กรรมการต้องรับผิดชอบตามสัญญา หรือนิติกรรมที่กรรมการได้กระทำไปแทนบริษัท แต่เป็นการนอกเหนืออำนาจ หรือไม่ได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุม เป็นต้น

3.1.4 ความรับผิดทางแพ่งของกรรมการบริษัทประกันภัยตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535

ความรับผิดของกรรมการบริษัทประกันภัยที่กระทำการฉ้อฉล นอกจากจะต้องรับผิดทางแพ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535 แล้ว ในส่วนของกรรมการหรือผู้มีอำนาจบริหารจัดการในบริษัทประกันภัยที่เป็นบริษัทมหาชนจำกัด และเสนอขายขายหุ้นที่ออกใหม่แก่ประชาชน โดยได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.)¹¹ และต้องยื่นแบบและแสดงรายการเสนอขายหลักทรัพย์¹²

¹¹ มาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้เริ่มจัดตั้งบริษัทมหาชนจำกัดเสนอขายหุ้นที่ออกใหม่ต่อประชาชนหรือบุคคลใดๆ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสำนักงานและปฏิบัติตามมาตรา 65

การขออนุญาตตามวรรคหนึ่ง จะกระทำได้อต่อเมื่อผู้เริ่มจัดตั้งบริษัทดังกล่าวได้จดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัดแล้ว”

¹² มาตรา 65 แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535 บัญญัติว่า “การเสนอขายหลักทรัพย์ต่อประชาชนหรือบุคคลใดๆ จะกระทำได้อต่อเมื่อผู้เริ่มจัดตั้งบริษัทมหาชนจำกัด บริษัทหรือเจ้าของหลักทรัพย์ได้ยื่นแบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขายหลักทรัพย์และร่างหนังสือชี้ชวนต่อสำนักงานและแบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขายหลักทรัพย์และร่างหนังสือชี้ชวนดังกล่าวมีผลใช้บังคับแล้ว”

ดังนั้น กรรมการบริษัทประกันภัยที่กระทำการฉ้อฉลในบริษัทประกันภัยที่เป็นบริษัทมหาชนจำกัด ต้องอยู่ภายใต้การบังคับของกฎหมายดังกล่าวด้วย

เมื่อพิจารณาแล้วในความรับผิดทางแพ่งตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535 มิได้บัญญัติความรับผิดทางแพ่งกรณีกรรมการบริษัทกระทำการฉ้อฉลให้บริษัทได้รับความเสียหาย แต่อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 ได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งของกรรมการบริษัทหลักทรัพย์ที่กระทำความเสียหายแก่บริษัทด้วย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ความรับผิดกรณีกรรมการกระทำหรือละเว้นการกระทำอันไม่เป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 89/7¹³ จนเป็นเหตุให้กรรมการ ผู้บริหาร หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ผลประโยชน์ไปโดยมิชอบ บริษัทฟ้องร้องเรียกให้กรรมการฯ ส่งคืนประโยชน์แก่บริษัทได้ และผู้ถือหุ้นสามารถใช้สิทธิฟ้องร้องเรียกคืนประโยชน์ดังกล่าวได้ หากบริษัทไม่ดำเนินการตามที่ผู้ถือหุ้นมีหนังสือแจ้งให้บริษัทดำเนินการฟ้องร้องตามมาตรา 89/18¹⁴

2) ความผิดกรณีที่กรรมการกับผู้บริหารต้องร่วมกันรับผิดชอบบุคคลที่ซื้อหลักทรัพย์ของบริษัท อันเกิดจากการแสดงข้อความเท็จที่เป็นสาระสำคัญหรือปกปิดข้อความจริงที่อันได้แก่ ข้อมูลประกอบการขอมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น, งบการเงินและรายการเกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัทหรือรายงานอื่นใดที่ต้องเปิดเผย, ความเห็นของกิจการเมื่อมีผู้ทำคำเสนอซื้อหุ้นของบริษัทจากผู้ถือหุ้นเป็นการทั่วไป และการให้ข้อมูลหรือรายงานอื่นใดเกี่ยวกับกิจการที่บริษัทจัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ต่อผู้ถือหุ้นหรือประชาชนเป็นการทั่วไป เป็นต้น ซึ่งในการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายต้องกระทำภายใน 2 ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้ ตามมาตรา 89/20

¹³ มาตรา 89/7 แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535 บัญญัติว่า “ในการดำเนินการของ บริษัท กรรมการและผู้บริหารต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ความระมัดระวัง และความซื่อสัตย์ รวมทั้งต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย วัตถุประสงค์ ข้อบังคับของบริษัท และมติคณะกรรมการตลอดจนมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น”

¹⁴ มาตรา 89/18 แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535 บัญญัติว่า “นอกจากการดำเนินการกับกรรมการตามมาตรา 85 และมาตรา 86 แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535 แล้ว ในกรณีที่กรรมการกระทำการหรือละเว้นการกระทำใดอันเป็นการไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 89/7 จนเป็นเหตุให้กรรมการ ผู้บริหาร หรือบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องได้ประโยชน์โดยมิชอบ บริษัทอาจฟ้องเรียกให้กรรมการรับผิดชอบในการส่งคืนประโยชน์ดังกล่าวให้แก่บริษัทได้

ในกรณีผู้ถือหุ้นคนหนึ่งหรือหลายคนซึ่งถือหุ้นและมีสิทธิออกเสียงนับรวมกันได้ไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของจำนวนสิทธิออกเสียงทั้งหมดของบริษัท ได้แจ้งเป็นหนังสือให้บริษัทดำเนินการตามวรรคหนึ่งแล้ว และบริษัทไม่ดำเนินการตามที่ผู้ถือหุ้นแจ้งภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันที่แจ้ง ผู้ถือหุ้นดังกล่าวสามารถใช้สิทธิฟ้องเรียกคืนประโยชน์ตามวรรคหนึ่งแทนบริษัทได้.....”

กฎหมายยังกำหนดให้กรรมการหรือผู้บริหารรับผิดชอบโดยมีอาจยกเหตุที่ได้รับสัตยาบันจากที่ประชุมผู้ถือหุ้นหรือคณะกรรมการด้วยตามมาตรา 89/21 หากปรากฏว่าการกระทำนั้นได้กรรมการหรือผู้บริหารได้กระทำการหรือละเว้นการกระทำการโดยทุจริตหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง เป็นเหตุให้บริษัทได้รับความเสียหายหรือเสียประโยชน์ที่ควรจะได้ รวมถึงกรณี (1) การขอมติคณะกรรมการหรือที่ประชุมผู้ถือหุ้น โดยแสดงข้อความที่เป็นเท็จในสาระสำคัญหรือปกปิดข้อความจริงที่ควรบอกให้แจ้งในสาระสำคัญ (2) กรณีเกี่ยวข้องกับการเบียดบังเอาทรัพย์สินหรือประโยชน์ของบริษัท และ (3) กรณีเกี่ยวข้องกับการแสวงหาประโยชน์จากทรัพย์สินของบริษัท เป็นต้น

การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 ได้เพิ่มเติมความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่บริษัทจากการกระทำของกรรมการ ผู้บริหาร หรือผู้มีอำนาจบริหารจัดการบริษัทหลักทรัพย์ ซึ่งเป็นความเสียหายต่อทรัพย์สินผลประโยชน์ โดยกฎหมายกำหนดให้บริษัทและผู้ถือหุ้นมีอำนาจฟ้องเรียกคืนทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ของบริษัทที่ได้รับความเสียหายได้ รวมถึงกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของกรรมการหรือผู้บริหาร ไว้ในพระราชบัญญัติเป็นการเฉพาะด้วย

เมื่อพิจารณาปรับใช้กับบริษัทประกันภัยที่จดทะเบียนเสนอซื้อขายหุ้นแก่ประชาชนตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535 แล้ว ยังต้องอยู่ภายใต้การบังคับใช้ตามกฎหมายว่าด้วยประกันภัยทั้งสองฉบับ ซึ่งในขณะนี้ มีจำนวน 17 ราย¹⁵ ซึ่งไม่ใช่ทั้งหมดของบริษัทประกันภัยที่จดทะเบียนเป็นบริษัทมหาชนจำกัด และบริษัทประกันภัยดังกล่าวนี้ ก็ต้อง ได้รับการตรวจสอบอย่างเข้มงวด และการบังคับใช้กฎหมายมากกว่าบริษัทประกันภัยอื่นๆ ทั้งตามกฎหมายประกันภัยทั้งสองฉบับ พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535 และตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535

แต่เมื่อพิจารณาถึงขอบเขตความรับผิดของกรรมการบริษัทที่กระทำการฉ้อฉล หรือกระทำความเสียหายแก่บริษัทประกันภัยตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์ฯ แล้ว จะเห็นได้ว่าบังคับใช้ได้เฉพาะบริษัทประกันภัยมหาชนจำกัด ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เท่านั้น ซึ่งการเสนอขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์มิใช่เป็นมาตรการบังคับให้บริษัทมหาชนจำกัดทุกบริษัทต้องจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เท่านั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายและวัตถุประสงค์ของบริษัทนั้นๆ และยังมีบริษัทประกันภัยบางส่วนที่เป็นบริษัทมหาชนจำกัด แต่มิได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ความรับผิดของกรรมการบริษัทประกันภัยนี้ก็บังคับใช้ตามกฎหมายประกันภัย และตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535 เท่านั้น

¹⁵ รายชื่อบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ (ณ วันที่ 17 กันยายน 2551), แหล่งที่มา

ดังนั้น ความรับผิดชอบทางแพ่งของกรรมการบริษัทประกันภัยยังมีข้อจำกัด และเป็นประเด็นปัญหาที่ต้องศึกษาวิเคราะห์ ซึ่งมีผลเกี่ยวพันกับการให้การป้องกันเยียวยาความเสียหายทางประกันภัย ซึ่งจะได้ศึกษาวิเคราะห์ในบทที่ 3 ต่อไป

3.1.5 ผลการดำเนินนิติกรรมของกรรมการบริษัทประกันภัยกับบุคคลภายนอก ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535

เนื่องจากการกระทำนิติกรรมของกรรมการบริษัทกับบุคคลภายนอกตามมาตรา 1167 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และตามมาตรา 97 พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535 ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น เป็นการกระทำที่มีผลตามกฎหมายในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ หรือการก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวแห่งสิทธิ ระหว่างกรรมการบริษัทประกันภัยกับบุคคลภายนอก ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับหน้าที่ของวิธานิพนธ์ ฉบับนี้ว่า การที่กรรมการได้กระทำการนิติกรรมใดกับบุคคลภายนอกโดยมีเจตนาทุจริตฉ้อฉลในเงิน ทรัพย์สิน หรือ สิทธิใดของบริษัทประกันภัยแล้ว และบุคคลภายนอกจะได้กระทำโดยสุจริต ซึ่งกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้ความคุ้มครองผู้ที่กระทำโดยสุจริต สัญญาจะมีผลสมบูรณ์

ซึ่งการกระทำของกรรมการดังกล่าวทำให้บริษัทประกันภัยได้รับความเสียหาย เนื่องจากเงินหรือทรัพย์สินส่วนหนึ่งถูกนำออกไป ไม่สามารถเรียกคืนกลับมาได้ ดังนั้น จึงต้องศึกษาถึงหลักนิติกรรมระหว่างกรรมการบริษัทประกันภัยกับบุคคลภายนอก ในเรื่องของการแสดงเจตนา ผลของนิติกรรม อันเป็นเหตุให้บริษัทประกันภัยไม่สามารถติดตามเงินหรือทรัพย์สินคืนได้จากนิติกรรมดังกล่าว มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1.5.1 หลักนิติกรรมและการแสดงเจตนาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

นิติกรรม เป็นเหตุทางกฎหมายอย่างหนึ่ง อันเกิดจากการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายของบุคคล ซึ่งผู้กระทำมีเจตนามุ่งให้การกระทำของตนเกิดผลในกฎหมาย โดยมีการก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ หรือการก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวแห่งสิทธิตามที่ผู้กระทำประสงค์ ตามมาตรา 149 มุ่งองค์ประกอบดังต่อไปนี้¹⁶

1. นิติกรรมต้องมีการกระทำของบุคคลด้วยการแสดงเจตนา
2. การกระทำนั้นต้องเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย

¹⁶ ไซยศ เหมะรัชตะ, ชุดย่อหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรม, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติกรรม, 2546), หน้า 2-20.

3. การกระทำนั้นต้องประกอบด้วยใจสมัคร
4. การกระทำต้องมุ่งผลในทางกฎหมาย
5. การกระทำต้องเป็นการมุ่ง โดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
6. การกระทำนั้นต้องก่อให้เกิดผลในการเคลื่อนไหวแห่งสิทธิ

เมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบของนิติกรรมแล้ว การที่นิติกรรมใดใดจะสมบูรณ์นั้นต้องมีการแสดงเจตนา โดยการแสดงออกของบุคคลด้วยลักษณะใดใด เพื่อชักจูงใจให้บุคคลอื่นมีเจตนาแสดงตอบ ฉะนั้น การแสดงเจตนาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของนิติกรรม เพราะนิติกรรมไม่อาจเกิดขึ้นหากปราศจากการแสดงออก

3.1.5.2 หลักเกณฑ์ทั่วไปของการแสดงเจตนา¹⁷

1. บุคคลผู้แสดงเจตนา

ได้แก่ **บุคคลธรรมดา** ต้องเป็นบุคคลที่มีสภาพบุคคลตามมาตรา 15 และมีความสามารถในการทำนิติกรรม มิฉะนั้น นิติกรรมนั้นอาจตกเป็น โมฆียกรรมได้ หรือนิติบุคคล ซึ่งเป็นบุคคลที่เกิดขึ้นด้วยอำนาจของกฎหมาย มิใช่บุคคลตามธรรมชาติ ฉะนั้น การทำนิติกรรมใดๆ ต้องกระทำโดยผู้แทนของนิติบุคคลตามมาตรา 70¹⁸

2. ลักษณะการแสดงเจตนา ประกอบด้วย

2.1) การแสดงเจตนาโดยชัดแจ้ง คือ การแสดงอาการกิริยาไม่ว่าด้วยวาจา การเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร หรือสัญญาใดใดเพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งเข้าใจได้โดยชัดแจ้ง เช่น หนังสือสัญญาต่างๆ ที่กฎหมายกำหนดให้มีการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้นิติกรรมมีผลชัดแจ้งตามกฎหมาย

2.2) การแสดงเจตนาโดยปริยาย คือ การแสดงเจตนาโดยกระทำด้วยประการใดใดออกมา ซึ่งเจตนาภายในของบุคคลซึ่งจากการกระทำดังกล่าวนั่นเอง ไม่อาจเข้าใจว่ามีความหมายโดยชัดแจ้ง แต่เมื่อคำนึงถึงพฤติการณ์ต่างๆ โดยทั่วไปประกอบกับความรู้อรรถกถาเห็นโดยทั่วๆ ไปอาจอนุมานได้ หรือย่อมเห็นและเข้าใจได้ เช่น การที่เจ้าหนี้ถือสัญญาเงินกู้ที่ ย่อมเป็นการแสดงเจตนาโดยปริยายว่าเป็นการปลดหนี้ให้แก่ลูกหนี้

¹⁷ ไซยศ เหมะรัชตะ, ชุดย่อหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรม, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติกรรม, 2546), หน้า 98-101.

¹⁸ มาตรา 70 “นิติบุคคลต้องมีผู้แทนคนหนึ่งหรือหลายคน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมาย ข้อบังคับ หรือตราสารจัดตั้งจะได้กำหนดไว้

ความประสงค์ของนิติบุคคลย่อมแสดงออกโดยผู้แทนของนิติบุคคล”

2.3) การแสดงเจตนาโดยการนิ่ง คือ โดยหลักทั่วไปการนิ่งไม่ถือเป็นการแสดงเพื่อทำนิติกรรม เพราะมิได้แสดงกิริยาอาการอย่างใด แต่การนิ่งหรือละเว้นไม่กระทำการอย่างใดนั้น จะถือว่าเป็นการแสดงเจตนาที่ต่อเมื่อเข้าลักษณะข้อยกเว้น ในบางกรณีทางทฤษฎีกฎหมายยอมรับว่าการนิ่งหรือละเว้นไม่กระทำการในบางกรณีมีผลเท่ากับเป็นการแสดงเจตนาในการทำนิติกรรม

หลักนิติกรรมสัญญาโดยทั่วไปแล้ว กฎหมายจะให้ความคุ้มครองนิติกรรมที่ได้กระทำโดยสุจริต มีผลผูกพันตามกฎหมาย แต่หากนิติกรรมใดที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนามิชอบด้วยกฎหมายแล้วถือได้ว่าเป็นการโมฆะไม่มีผลผูกพัน

3.1.5.3 ผลของการกระทำนิติกรรม

1) ผลสมบูรณ์แห่งการแสดงเจตนา เมื่อมีการแสดงเจตนาออกมาแล้ว ผลของการแสดงเจตนาจะเกิดขึ้นเมื่อ การแสดงเจตนาต่อผู้รับที่อยู่เฉพาะหน้า คือ การแสดงเจตนาที่กระทำต่อบุคคลซึ่งอยู่เฉพาะหน้าให้ถือว่ามีผลนับแต่ผู้รับการแสดงเจตนาได้ทราบการแสดงเจตนา นั้น ความข้อนี้ให้ใช้ตลอดถึงการที่บุคคลหนึ่งแสดงไปยังบุคคลอีกคนหนึ่งโดยทางโทรศัพท์ หรือ เครื่องมือสื่อสารอย่างอื่น หรือ โดยวิธีอื่นซึ่งสามารถติดต่อถึงกันได้ทำนองเดียวกัน ตามมาตรา 168

และอีกกรณีหนึ่ง คือ การแสดงเจตนาที่กระทำต่อบุคคลซึ่งมิได้อยู่เฉพาะหน้า ให้ถือว่ามีผลนับแต่เวลาที่การแสดงเจตนา นั้น ไปถึงผู้รับการแสดงเจตนา ตามมาตรา 169 คือ ไปถึงที่อยู่อาศัยของผู้รับ โดยไม่คำนึงว่าผู้ใดจะเป็นผู้รับไว้ หรือผู้รับจะรับรู้ ถึงข้อความในเจตนา นั้นหรือไม่ เพราะจะพิสูจน์ได้ยาก

2) การถือฉลุนิติกรรมและผลของการถือฉลุนิติกรรม¹⁹

ตามมาตรา 159 การแสดงเจตนาเพราะถูกกลฉลุนเป็น โมฆียะ จะต้องเป็นกลฉลุนที่ถึงขนาดด้วย คือ ทำให้ผู้ที่ถูกกลฉลุนหลงเชื่อ แล้วแสดงเจตนาเข้าทำนิติกรรม ซึ่งหากไม่มีกลฉลุนนี้แล้ว นิติกรรมนั้นก็คงมิได้ทำขึ้นเลย

หรือกรณีเป็นลักษณะที่ถึงแม้จะ ไม่มีกลฉลุน ผู้ทำนิติกรรมก็ยังคงแสดงเจตนาเข้าทำนิติกรรมอยู่ดี แต่เพราะกลฉลุนจึงได้ทำนิติกรรม โดยมีเงื่อนไขตกลงหรือเงื่อนไขที่ด้อยกว่าการทำนิติกรรมเพราะไม่ถูกกลฉลุน จึงถือว่าการนิติกรรมนี้ยังคงสมบูรณ์อยู่ แต่คู่กรณีฝ่ายที่ทำกลฉลุนต้องชดใช้ค่าสินทดแทนความเสียหายอันเนื่องจากการกระการฉลุนของตน²⁰

¹⁹ จำปี โสคติพันธ์, คำอธิบายหลักกฎหมายนิติกรรม-สัญญา, พิมพ์ครั้งที่ 10 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2548), หน้า 127-133.

²⁰ ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 696/2531 “โจทก์ที่ 1 ที่ 2 ที่ 3 โดยโจทก์ที่ 4 ชื้อที่ดินตามโฉนดพิพาท โดยหลงเชื่อตามที่จำเลยทำการฉลุนว่าที่ดินดังกล่าวคิดแม่น้ำ ไม่มีที่ดินแปลงอื่นคั่นอยู่ ซึ่งเป็นการฉลุนเพื่อเหตุ

หรือ กรณีกลั่นแกล้งที่ทำโดยบุคคลภายนอก ซึ่งมีใช้คู่กรณีแห่งนิติกรรม จะทำให้นิติกรรมเป็นโมฆียะก็ต่อเมื่อคู่กรณีแห่งนิติกรรมฝ่ายที่ได้รับประโยชน์จากกลั่นแกล้งหรือควรรที่จะได้รู้ถึงกลั่นแกล้งนั้น ตามมาตรา 159 วรรคสาม

3.1.5.4 ผลของนิติกรรมที่เกิดจากการฉ้อฉล

1) นิติกรรมที่เกิดขึ้นเพราะกลั่นแกล้งถึงขนาด คือที่ทำให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งหลงเชื่อและแสดงเจตนาเข้าทำนิติกรรม ให้ถือว่าเป็น โมฆียะ แยกได้เป็น 2 กรณี คือ (1) ถ้าคู่กรณีทำการกลั่นแกล้งถึงขนาดต่อคู่กรณีฝ่ายหนึ่ง ซึ่งถ้าไม่มีกลั่นแกล้ง นิติกรรมจะไม่ได้ทำขึ้นเลย หรือ (2) ถ้าบุคคลภายนอกทำการกลั่นแกล้งเมื่อคู่กรณีฝ่ายที่ได้ประโยชน์รู้ตัวว่ามีกลั่นแกล้งนั้น

2) ผลการฉ้อฉลนิติกรรม ทำให้มีการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในกรณีฉ้อฉลเพื่อเหตุ

3) ผลการฉ้อฉลนิติกรรม ไม่ก่อให้เกิดสิทธิต่อกันเลย กรณีฉ้อฉลด้วยกันทั้งสองฝ่าย ไม่ว่าจะเป็สิทธิในการบอกล้างโมฆียกรรม หรือสิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทนก็ตาม ตามมาตรา 163

3.1.5.5 การแสดงเจตนาทำนิติกรรมและผลของนิติกรรมระหว่างกรรมการบริษัทประกันภัยกับบุคคลภายนอก

ตามข้อเท็จจริงที่กล่าวมาแล้วว่า เงินหรือทรัพย์สินของบริษัทประกันภัยเปลี่ยนไปอยู่ในมือของบุคคลภายนอกที่ทำนิติกรรมกับกรรมการประกันภัย โดยสุจริต ซึ่งบุคคลนั้นไม่รู้ถึงเจตนาที่ไม่สุจริตของอีกฝ่ายหนึ่ง หลักกฎหมายแห่งคุ้มครองนิติกรรมที่ชอบด้วยกฎหมายคุ้มครองฝ่ายหนึ่งที่ทำกระทำการโดยสุจริต นิติกรรมมีผลสมบูรณ์ไม่เป็นโมฆะตาม มาตรา 154²¹ บริษัทประกันภัยหรือหน่วยงานกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย ไม่สามารถไปเพิกถอนนิติกรรมนั้นๆ ได้ ทำให้เงินหรือทรัพย์สินของบริษัทขาดไปไม่มีเงินสำรองในการชดใช้ค่าเสียหายต่อผู้เอาประกันผู้รับประโยชน์ หรือผู้เสียหายตามสัญญาประกันภัย

กล่าวคือ เพียงจงใจให้โจทก์ยอมรับเอาที่ดินอันแพงกว่าที่จะยอมรับโดยปกติ โจทก์มีสิทธิฟ้องเรียกชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากการฉ้อฉล ส่วนที่โจทก์ต้องเสียค่าทำภาระจำยอมเพื่อออกทางสู่สาธารณะ ซึ่งโจทก์ทราบอยู่แล้ว จึงไม่ใช่ผลของการฉ้อฉล โจทก์ไม่มีสิทธิเรียกชดใช้ค่าเสียหายนั้นได้”

²¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 154 “การแสดงเจตนาใดแม้ในใจจริงผู้แสดงจะมีได้เจตนาตนต้องผูกพันตามที่ใดแสดงออกมาก็ตาม หากเป็นมูลเหตุให้การแสดงเจตนาเป็นโมฆะไม่ เว้นแต่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งจะได้รู้ถึงเจตนาอันซ่อนอยู่ในใจของผู้แสดงนั้น”

3.1.6 หลักการเรียกร้องและการพิจารณาชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะละเมิด มาตรา 420

ตามมาตรา 1169 เมื่อกรรมการบริษัทต้องรับผิดชอบแพ่งในการถูกฟ้องร้องจากบริษัท ผู้ถือหุ้น และเจ้าหน้าที่ ให้ชดใช้ค่าเสียหายตามมาตรา 1167 แล้ว และต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกตามมาตรา 1167 และผู้ถือหุ้นตามมาตรา 1168 นั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ยังได้บัญญัติถึงหลักการเรียกร้องค่าเสียหาย หรือค่าสินไหมทดแทนจากการที่ผู้เสียหายถูกกระทำการใดใดที่ได้รับความเสียหายได้ ตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะละเมิด มาตรา 420 เป็นต้นไป ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1.6.1 หลักการเรียกร้องค่าเสียหายตามลักษณะละเมิด

หลักกฎหมายเกี่ยวกับการชดใช้ค่าเสียหาย หรือค่าสินไหมทดแทน ในทางแพ่งที่ผู้เสียหายได้รับไม่ว่าจะเป็น ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อถูกกระทำละเมิดผู้เสียหายมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ถึงพฤติการณ์ที่ตนได้รับ เพื่อเป็นตัวกำหนดค่าสินไหมทดแทนที่ตนสมควรได้รับ ดังนี้

มาตรา 420 บัญญัติว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย ให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นกระทำละเมิด จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น” มีสาระสำคัญคือ

1) การกระทำอันเป็น ละเมิด หมายความว่า การกระทำให้เกิดเสียหายต่อบุคคลอื่นโดยไม่มีสิทธิหรือที่เรียกว่า “ล่วงละเมิดสิทธิ ผิดหน้าที่” ซึ่งหมายความว่า การล่วงล้ำเข้าไปทำให้เสียหายต่อสิทธิของผู้อื่น อันตนมีหน้าที่จักต้องเคารพในสิทธินั้นจึงเท่ากับผิดหน้าที่ในขณะเดียว กันด้วย²²

เมื่อมีการกระทำอันเป็นการละเมิดแล้ว ในการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำละเมิดนั้น ถือว่าการเขี่ยยานั้นเป็นผลมาจากความรับผิดชอบแพ่งที่ผู้กระทำละเมิดต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย

ความรับผิดชอบแพ่ง หมายความว่า การที่ผู้กระทำความผิดจะต้องถูกบังคับให้ชดใช้ค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนในเมื่อตนทำให้ผู้อื่นเสียหาย²³

²² สุขุม สุกนิตย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยลักษณะละเมิด, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2550), หน้า 12.

²³ วารี นาสกุล, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และลามิควรได้, หนังสือตำรามหาวิทยาลัยรามคำแหง, (กรุงเทพมหานคร: วิบูลย์กิจการพิมพ์, 2544), หน้า 6-8.

จึงแบ่งลักษณะความผิดทางแพ่งได้ดังนี้

1. ความรับผิดชอบในลักษณะสัญญา กล่าวคือ เมื่อได้มีข้อตกลงกันไว้เป็นอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ต้องมีหน้าที่ปฏิบัติสัญญานั้น ฝ่ายที่ไม่ปฏิบัติตามสัญญาย่อมมีความรับผิดชอบ
2. ความรับผิดชอบในลักษณะละเมิด คือ การกระทำที่จงใจหรือประมาทเลินเล่อต่อบุคคลอื่น โดยผิดกฎหมายให้เขาได้รับความเสียหาย
3. ความรับผิดชอบในลักษณะการจัดการงานนอกสั่ง
4. ความรับผิดชอบในลักษณะลาภมิควรได้
5. ความรับผิดชอบตามที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะ

การเรียกร้องค่าเสียหายตามหลักละเมิด มาตรา 420 กฎหมายได้

กำหนดให้สิทธิและหน้าที่แก่ผู้เสียหายค่อนข้างกว้าง ซึ่งหมายถึงผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำของบุคคลหนึ่งอันมิชอบด้วยกฎหมาย

การกระทำการนอกลของกรรมการบริษัทประกันภัย เป็นความรับผิดชอบในลักษณะละเมิด คือ กรรมการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อโดยผิดกฎหมายทำให้นุคคลอื่นได้รับความเสียหาย และยังกระทบไปถึงสัญญาประกันภัยที่มีกับผู้อุปประกันภัย เป็นความผิดในลักษณะสัญญาด้วย และส่วนใหญ่เป็นความเสียหายที่บริษัทประกันภัยประสบ คือ การสูญเสียทางการเงิน ชื่อเสียง และความเชื่อมั่นทางธุรกิจ และผลจากการกระทำดังกล่าวส่งผลกระทบต่อผู้เอาประกันภัย ผู้รับประโยชน์ หรือผู้เสียหายตามสัญญาประกันภัยไปด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้ได้รับความเสียหายดังกล่าวสามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากกรรมการผู้กระทำการนอกลนั้นได้ ซึ่งในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้น จะชดใช้ในลักษณะการคืนทรัพย์สินอันที่ต้องเสียไปเพราะการละเมิด หรือจะใช้ราคาทรัพย์สิน รวมทั้งเป็นค่าเสียหายอย่างใดๆ ก็ได้ที่จะบังคับให้ใช้ได้ และค่าสินไหมทดแทนจะเป็นเท่าใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับพฤติการณ์และความร้ายแรงของเหตุแห่งการละเมิด ตามมาตรา 483

ซึ่งในความเป็นจริงเกี่ยวกับธุรกิจประกันภัย ความเสียหายที่เกิดจากการละเมิดของกรรมการบริษัทประกันภัย ทำให้เกิดความเสียหายและมีผลกระทบต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก การที่จะฟ้องร้องให้กรรมการบริษัทประกันภัยที่กระทำความผิดดังกล่าวให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้น ในความเป็นจริงค่าเสียหายที่ได้รับอาจไม่เพียงพอ เพราะมูลค่าความเสียหายมีมากกว่าจำนวนเงินที่สำรองความเสียหายไว้

2) หลักการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอันเกิดจากการละเมิด

เมื่อมีการกระทำละเมิดเกิดขึ้นแล้ว การชดใช้เยียวยาค่าเสียหายให้แก่

ผู้ถูกระทำละเมิด โดยต้องพิจารณาจากพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นตามความรุนแรงของพฤติการณ์นั้น²⁴ ตามมาตรา 438²⁵ ซึ่งได้กำหนดให้ผู้กระทำละเมิดต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย และการกำหนดค่าสินไหมทดแทนต้องพิจารณาจากพฤติการณ์ หรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำของผู้กระทำละเมิด ว่ามีความร้ายแรงหรือผลการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายอันเนื่องมาจากลักษณะการกระทำละเมิดของผู้กระทำละเมิด

ค่าสินไหมทดแทน กฎหมายกำหนดไว้ คือ การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะการละเมิด หรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้เกิดขึ้น กล่าวคือ การเยียวยาความเสียหายจากการละเมิด ก็คือทำให้ทรัพย์สินนั้นอยู่ในสภาพเดิมเท่าที่จะทำได้ นั่นคือ ถ้ายังอยู่ในวิสัยจะคืนได้ก็ต้องคืนทรัพย์สิน ถ้าคืนไม่ได้ทางที่จะเยียวยาได้ดีที่สุดคือการใช้ราคา และนอกจากนี้ถ้าผู้เสียหายยังได้รับความเสียหายอย่างใดอีกนอกเหนือจากการถูกระทำละเมิดต่อทรัพย์สินแล้ว ก็มีสิทธิจะได้รับการชดใช้เยียวยา อันเรียกว่า “ค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้เกิดขึ้น” ค่าเสียหายในส่วนนี้ ศาลวินิจฉัยกำหนดค่าสินไหมทดแทนได้ภายใต้กรอบของมาตรา 438 ศาลอาจพิจารณา กำหนดโดยถือว่าเป็นการลงโทษจำเลยก็ได้ หรือกำหนดเป็นการทดแทนความเสียหายที่แท้จริง หรือกำหนดเป็นการยอมรับว่า โจทก์ถูกทำละเมิด แม้ไม่มีความเสียหายเป็นรูปธรรมก็ตาม เป็นการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอันเป็นการลงโทษ (Punitive Damages)

อย่างไรก็ดี ผู้เขียนหนังสือเล่มนี้เห็นว่า นโยบายของกฎหมายละเมิดมิได้ เพื่อเยียวยาความเสียหายมิใช่การลงโทษผู้กระทำผิด ดังนั้น การที่ศาลจะใช้อำนาจตามมาตรา 438 กำหนดสินไหมทดแทนมากกว่าความเสียหายที่แท้จริงและเป็นการลงโทษเพื่อเป็นเยี่ยงอย่าง จึงไม่น่าจะถูกต้องกับหลักการกฎหมายละเมิดเท่าใดนัก เพราะแท้ที่จริงศาลไม่ได้มีอำนาจกำหนดได้ตามอำเภอใจ แต่จะต้องพิจารณาจากพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด และจะกำหนดให้เกินกว่าความเสียหายที่โจทก์ได้รับหรือเกินกว่าที่โจทก์ฟ้องหรือขอมาในคำฟ้องมิได้ โจทก์เองก็

²⁴ สุขุม สุภนิตย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยลักษณะละเมิด, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2550), หน้า 204-216.

²⁵ มาตรา 438 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า “ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใด เพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด

อนึ่ง ค่าสินไหมทดแทนนั้น ได้แก่ การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิด หรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้ก่อนนั้นด้วย”

ไม่มีสิทธิร้องขอค่าสินไหมทดแทนเกินกว่าความเสียหายจริง²⁶ แต่อย่างไรโจทก์ก็สามารถแสดง ข้อความจริงและพฤติการณ์ในการกระทำละเมิดของจำเลยให้ปรากฏต่อศาลเพื่อใช้เป็นเหตุผลในการขอให้มีการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามความเสียหายของโจทก์ได้เสมอ เพราะเป็นสิทธิตามกฎหมายที่โจทก์พึงขอได้ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมายไทยนั้น ให้ได้ตามความเสียหายที่โจทก์นำสืบได้ และไม่จำกัดแต่ก็มีใช่เป็นการลงโทษ ก็คือค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง (Substantial Damages) ในปัจจุบัน ไม่ใครมีแนวคำพิพากษาที่วินิจฉัยค่าสินไหมทดแทนเป็นการลงโทษให้เห็นเท่าใดแล้ว เหตุผลอาจอยู่ที่นโยบายของศาลที่จะใช้กฎหมายละเมิดเป็นเครื่องมือในการชดใช้เยียวยาความเสียหายทางแพ่งอย่างแท้จริง

เมื่อพิจารณาแล้ว การกระทำการฉ้อฉลของกรรมการบริษัทประกันภัย เป็นการกระทำที่สร้างความเสียหายที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและเศรษฐกิจ ประกอบกับความเสียหายที่บริษัทผู้รับประกันภัยได้รับมิใช่เป็นเพียงมูลค่าทางการเงินเท่านั้น แต่ยังเป็นความเสียหายต่อชื่อเสียง ภาพลักษณ์ของธุรกิจ โอกาสในการแข่งขันในทางธุรกิจ ฯลฯ ซึ่งเป็นความเสียหายที่ยากแก่การประเมินมูลค่าความเสียหายเป็นเงินได้ ดังนั้น การกำหนดให้กรรมการผู้กระทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นเชิงลงโทษ (Punitive Damage) ก็อาจจะทำได้ แต่ต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับระบบการพิจารณาคดีของศาลไทยด้วย ซึ่งประเด็นดังกล่าวจะได้ทำการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบในบทที่ 4 ต่อไป

3.2 ความรับผิดชอบทางอาญาของกรรมการบริษัทประกันภัย

การกระทำการฉ้อฉลในธุรกิจประกันภัยของกรรมการบริษัท นอกจากจะมีความรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายทางแพ่งแล้ว กรรมการบริษัทดังกล่าวยังมีความรับผิดชอบตามกฎหมายอาญาดู ซึ่งกฎหมายประกันภัยทั้งสองฉบับ คือ พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 และพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2551) ได้บัญญัติถึงความรับผิดชอบของการฉ้อฉลประกันภัยโดยกรรมการบริษัท ให้มีความรับผิดชอบที่เป็นการกระทำเกี่ยวกับทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

²⁶ อ้างตามเชิงอรรถที่ 3 หน้า 3 “ศาสตราจารย์จิติ ดิงศภัทย์ เห็นว่า แม้ว่าดูเหมือนว่าศาลกำหนดเป็นการลงโทษ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 336/2475 แต่แท้จริงก็คือการชดใช้ความเสียหายทางจิตใจเท่านั้น, “มูลแห่งหนี้” สุขุม สุภานิตย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยลักษณะละเมิด, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร, สำนักพิมพ์นิติบรรณการ พ.ศ.2550) เชิงอรรถ 26 หน้า 298

ก) กระทบความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ความผิดฐานลักทรัพย์

มาตรา 334 บัญญัติว่า “ผู้ใดเอาทรัพย์สินของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหกพันบาท”

ข) กระทบผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ความผิดฐานฉ้อโกง

มาตรา 341 บัญญัติว่า “ผู้ใดทุจริตหลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง และโดยการหลอกลวงดังกล่าวนี้ ได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ค) กระทบผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน หมวดความผิดฐานยักยอก

มาตรา 352 บัญญัติว่า “ผู้ใดครอบครองทรัพย์สินซึ่งเป็นของผู้อื่นหรือซึ่งผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย เบียดบังเอาทรัพย์สินนั้นเป็นของตนหรือบุคคลที่โดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานยักยอกต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ง) กระทบผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน หมวดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน

มาตรา 358 บัญญัติว่า “ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่นหรือผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

3.2.1 ความรับผิดทางอาญาของกรรมการตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.

2535 และพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2551)

ความรับผิดทางอาญาเกี่ยวกับการฉ้อฉลประกันภัยของกรรมการบริษัทประกันภัย กฎหมายประกันภัยทั้งสองฉบับ ได้บัญญัติโทษทางอาญากรรมการบริษัทประกันภัย ฐานความผิด บทลงโทษ การดำเนินคดีฟ้องร้องกรรมการให้รับผิด ตลอดจนอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ ในการยึด อายัดทรัพย์สินของกรรมการผู้กระทำความผิดด้วย การกำหนดโทษทางอาญาตาม กฎหมายประกันภัย เป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้น ในการดำเนินคดีทางอาญาต้องด้วย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเช่นกัน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) ความรับผิดทางอาญาของกรรมการบริษัทประกันภัย

มาตรา 115 และมาตรา 109 (ประกันชีวิตและประกันภัยวินาศภัย ตามลำดับ)

บัญญัติว่า “ในกรณีที่ปรากฏว่ามีการกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(1) ในการดำเนินงานของบริษัท กรรมการหรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในบริษัทกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามบทบัญญัติในหมวด 1 หมวด 3 หมวด 4 หมวด 5 หรือหมวด 7 ของลักษณะ 12 แห่งประมวลกฎหมายอาญา หรือมาตรา 40 มาตรา 41 หรือมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ.2499 หรือมาตรา 215 หรือมาตรา 216 แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ.2535

(2) ในการตรวจสอบบัญชีของบริษัท ผู้สอบบัญชีผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา 269 แห่งประมวลกฎหมายอาญา หรือมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ.2499

(3) ผู้ใดเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิดหรือเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดตาม(1) หรือ (2)

ให้ถือว่าสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยเป็นผู้เสียหายตามประมวลวิธีพิจารณาความอาญา

ในความผิดตามมาตรา²⁷ นี้ เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญา ให้พนักงานอัยการมีอำนาจเรียกทรัพย์สิน หรือราคา หรือค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแทนผู้ได้รับความเสียหายด้วย ในกรณีให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาบังคับใช้โดยอนุโลม”

ตามมาตรา²⁷ นี้ กฎหมายมิได้กำหนดเฉพาะความรับผิดของกรรมการบริษัทเท่านั้น ยังขยายขอบเขตความรับผิดไปถึงผู้สอบบัญชีต้องรับผิดในการประกอบวิชาชีพของตน²⁷ และบุคคลใดที่เป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิดหรือเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดของกรรมการบริษัทประกันภัยด้วย

ความความผิดทางอาญาของกรรมการบริษัทประกันภัยตามมาตรา²⁷ นี้ กำหนดให้มีการเรียกร้องค่าเสียหายทางแพ่งได้ แต่กำหนดให้เป็นอำนาจของพนักงานอัยการในการดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องด้วยคดีอาญาเท่านั้น

²⁷ มาตรา 269 แห่งประมวลกฎหมายอาญา “ผู้ใดในการประกอบอาชีพการงานในวิชาแพทย์ กฎหมายบัญชี หรือวิชาชีพอื่นใด ทำการรับรองเป็นเอกสารอันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้แนหรือประชาชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ.....”

2) อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานกำกับดูแลเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาของ
กรรมการบริษัทประกันภัย บัญญัติไว้ดังนี้

มาตรา 116 และมาตรา 110 (ประกันชีวิตและประกันวินาศภัย ตามลำดับ)
บัญญัติว่า “ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานว่าบุคคลใดกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 115
และสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยเห็นว่าหากปล่อย
เนินช้าไว้อาจเกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ของประชาชน ให้สำนักงานคณะกรรมการกำกับและ
ส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินของบุคคลนั้นหรือ
ทรัพย์สินซึ่งตามกฎหมายอาจถือได้ว่าเป็นของบุคคลนั้น แต่จะยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้เกินกว่า
หกเดือนไม่ได้ เว้นแต่ในกรณีที่มีการฟ้องร้องคดีต่อศาลให้คำสั่งยึดหรืออายัดดังกล่าวคงมีผลต่อไป
จนกว่าศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นไม่สามารถฟ้องคดีได้ภายในหกเดือน ศาลที่มี
เขตอำนาจจะสั่งขยายระยะเวลาออกไปอีกตามคำขอของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริม
การประกอบธุรกิจประกันภัยก็ได้

ให้สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยมี
อำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจ
ประกันภัยเป็นผู้ดำเนินการยึดทรัพย์สินหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง

การยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากร
มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลดังกล่าวจะหลบหนีออก
นอกราชอาณาจักร เมื่อสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย
ร้องขอให้ศาลอาญามีอำนาจสั่งห้ามมิให้บุคคลนั้นออกนอกราชอาณาจักรไว้ก่อนได้ ในกรณีฉุกเฉิน
ที่มีความจำเป็นรีบด่วน เมื่อเลขาธิการคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจ
ประกันภัยหรือบุคคลที่เลขาธิการคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย
มอบหมายแจ้งให้อธิบดีกรมตำรวจทราบ ให้อธิบดีกรมตำรวจมีอำนาจสั่งห้ามมิให้บุคคลนั้นออก
นอกราชอาณาจักรไว้ก่อนเป็นการชั่วคราวได้เป็นเวลาไม่เกิน สิบห้าวันจนกว่าศาลอาญาจะมีคำสั่ง
เป็นอย่างอื่น

ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งของศาลอาญาหรืออธิบดีกรมตำรวจที่สั่งตามวรรคสี่ต้องระวาง
โทษจำคุกไม่เกินสิบปีและปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท”

มาตรานี้เป็นการกำหนดให้เป็นอำนาจในการดำเนินการของหน่วยงานกำกับดูแล
ในการยึด หรืออายัดทรัพย์สินของกรรมการนั้น โดยมีกรอบเวลากำหนดและอาจขยายได้ตาม
คำสั่งศาล และยังกำหนดให้มีอำนาจร้องขอต่อศาลมิให้กรรมการนั้นออกนอกราชอาณาจักรได้ และ
ตามมาตรา 117 ยังกำหนดโทษอาญากรณีที่กรรมการบริษัท กระทำการฝ่าฝืนคำสั่งของศาลอาญา
หรือตำรวจด้วย

3.2.2 ความรับผิดทางอาญาของกรรมการตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด

พ.ศ.2535

ความรับผิดของกรรมการ คณะกรรมการ หรือผู้บริหารบริษัทประกันภัย ที่บริษัทประกันภัยนั้นเป็นนิติบุคคลที่จดทะเบียนเป็นบริษัทมหาชนจำกัด เมื่อปรากฏว่าการกระทำผิดใดใดของกรรมการฯ เป็นการก่อให้เกิดความเสียหายในลักษณะนื้อฉลบริษัทมหาชน ต้องรับโทษทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาแล้ว ยังมีกฎหมายเฉพาะที่บังคับใช้เกี่ยวกับความรับผิดของกรรมการในลักษณะนื้อฉลบริษัท ให้รับโทษตามกฎหมายเฉพาะคือ พระราชบัญญัติบริษัทมหาชน พ.ศ.2535 มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องคือ

1. มาตรา 215 บัญญัติว่า “บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทใดกระทำการหรือไม่กระทำการเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อตนเองหรือผู้อื่นอันเป็นการเสียหายแก่บริษัทนั้น ต้องระวางโทษไม่เกินห้าหมื่นบาท”

ความรับผิดทางอาญาของกรรมการตามมาตรานี้ กำหนดฐานความผิดได้กว้างๆ ว่า หากกรรมการกระทำการใดใดให้บริษัทได้รับความเสียหายต้องได้รับโทษตามที่กำหนดแล้ว ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นการทุจริต ยักยอก นื้อ โกง โกงเจ้าหนี้ ฯลฯ ก็ต้องรับโทษตามมาตรานี้เช่นกัน

2. มาตรา 216 บัญญัติว่า “บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทใดกระทำหรือยินยอมให้กระทำการดังต่อไปนี้

(1) ทำให้เสียหาย ทำลาย เปลี่ยนแปลง ดัดทอน หรือปลอมบัญชี เอกสาร หรือหลักประกันของบริษัท หรือเกี่ยวกับบริษัท หรือ

(2) ลงข้อความเท็จ หรือไม่ลงข้อความสำคัญในบัญชี หรือเอกสารของบริษัทหรือที่เกี่ยวกับบริษัท

ถ้ากระทำหรือยินยอมให้กระทำเพื่อลงให้บริษัทหรือผู้ถือหุ้นขาดประโยชน์อันควรได้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ความรับผิดตามมาตรา 216 นี้ เป็นความรับผิดเกี่ยวกับเอกสาร และการลงข้อความเท็จหรือไม่ลงข้อความสำคัญในทางบัญชี ซึ่งการดำเนินกิจการบริษัทมหาชนจำกัด เรื่องเอกสารหรือการลงข้อมูลที่เป็นสาระสำคัญในการตัดสินใจของผู้ถือหุ้น ประชาชนที่เกี่ยวข้องนั้น หากได้กระทำผิดดังกล่าว ย่อมทำให้เกิดความเสียหายอย่างมากต่อบุคคลดังกล่าวได้

3.2.3 ความรับผิดทางอาญาของกรรมการตามพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ.2499

ความรับผิดชอบของกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้ พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 และพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2551) ได้บัญญัติไว้ในบทลงโทษกรรมการบริษัทประกันด้วย มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. มาตรา 38 กรรมการ หรือผู้ชำระบัญชีใดของบริษัทจำกัด โดยทุจริต แสดงออกซึ่งความเท็จหรือปกปิดความจริงต่อที่ประชุมใหญ่ในเรื่องฐานะการเงินของบริษัทนั้น ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

2. มาตรา 40 บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือบริษัทจำกัด รู้ว่าเจ้าหน้าที่ของนิติบุคคลดังกล่าวหรือเจ้าหน้าที่ของบุคคลอื่นซึ่งจะใช้สิทธิของเจ้าหน้าที่ของนิติบุคคลดังกล่าว บังคับการชำระหนี้จากนิติบุคคลดังกล่าว ใช้หรือน่าจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ชำระหนี้

(๑) ย้าย ช้อน หรือ โอนให้แก่ผู้อื่นซึ่งทรัพย์สินของนิติบุคคลดังกล่าว หรือ

(๒) แกล้งให้นิติบุคคลดังกล่าวเป็นหนี้ซึ่งไม่เป็นความจริง

ถ้าได้กระทำเพื่อมิให้เจ้าหน้าที่ได้รับชำระหนี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

3. มาตรา 41 บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือบริษัทจำกัด กระทำการหรือไม่กระทำการเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรมิควรมีโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อตนเองหรือผู้อื่นอันเป็นการเสียหายแก่นิติบุคคลดังกล่าว ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

4. มาตรา 42 บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด กระทำ หรือยินยอมให้กระทำการดังต่อไปนี้

(๑) ทำให้เสียหาย ทำลาย เปลี่ยนแปลง ตัดทอน หรือปลอมบัญชี เอกสาร หรือหลักประกันของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือที่เกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือ

(๒) ลงข้อความเท็จ หรือไม่ลงข้อความสำคัญในบัญชี หรือเอกสารของห้างหุ้นส่วน หรือบริษัท หรือที่เกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท

ถ้ากระทำหรือยินยอมให้กระทำการเพื่อลงให้ห้างหุ้นส่วน บริษัท ผู้เป็นหุ้นส่วน

หรือผู้ถือหุ้นขาดประโยชน์อันควรได้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความรับผิดชอบของกรรมการ หรือผู้บริหารบริษัทประกันภัยตามพระราชบัญญัตินี้ มีความเข้าใจว่าเป็นการขยายฐานความผิดของกรรมการฯ เพราะจะเป็นการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการปฏิบัติภายในของบริษัท ในเรื่องการค้าเนินการของบริษัท การปกปิดข้อเท็จจริงต่อที่ประชุมใหญ่เกี่ยวกับฐานะการเงินของบริษัท การบังคับชำระหนี้จากนิติบุคคลโดยมิชอบ เป็นต้น

3.2.4 ความรับผิดทางอาญาของกรรมการตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535

ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า กรณีที่บริษัทประกันภัยที่จดทะเบียนเป็นบริษัทมหาชนจำกัด และจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งต้องรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535 ด้วยนั้น ดังนั้นหากกรรมการ ผู้บริหาร หรือผู้มีอำนาจในการบริหารจัดการบริษัทประกันภัย กระทำความผิดใดใดอันเป็นการทุจริต นอกล ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บริษัท ผู้ถือหุ้น และประชาชนที่เกี่ยวข้อง นอกจากจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาตามกฎหมายว่าด้วยการประกันภัยตามมาตรา 115-116 แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 และมาตรา 109-110 แห่งพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 จะต้องรับผิดชอบทางอาญาตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์ด้วย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) บทกำหนดโทษผู้บริหารที่ฉ้อโกงประชาชน ตามมาตรา 306

หากว่ากรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใด กระทำโดยทุจริต หลอกลวงด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จแก่ประชาชน หรือด้วยการปกปิดความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งแก่ประชาชน และโดยการหลอกลวง และได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากประชาชนผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ประชาชนผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สามทำ ถอน หรือทำลาย เอกสารสิทธิ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

2) บทกำหนดโทษผู้บริหารที่กระทำความผิดหน้าที่โดยทุจริตจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของนิติบุคคล ตามมาตรา 307

หากว่ากรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใด ซึ่งได้รับมอบหมายให้จัดการทรัพย์สินของนิติบุคคลดังกล่าวหรือทรัพย์สินที่นิติบุคคลดังกล่าวเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย กระทำความผิดหน้าที่ของตนด้วยประการใด ๆ โดยทุจริตจน

เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินของนิติบุคคลนั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

3) บทกำหนดโทษผู้บริหารที่ยกยอทรัพย์โดยทุจริต ตามมาตรา 308

หากว่ากรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใด ได้กระทำการครอบครอง ทรัพย์ซึ่งเป็นของนิติบุคคลดังกล่าว หรือซึ่งนิติบุคคลดังกล่าวเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย เบียดบังเอาทรัพย์นั้นเป็นของตนหรือบุคคลที่สาม โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

4) บทกำหนดโทษผู้บริหารที่ทำให้ทรัพย์สินของนิติบุคคลเสียหาย

ตามมาตรา 309

หากว่ากรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใด เอาไปเสีย ทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินอันนิติบุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ดูแลหรือที่อยู่ในความครอบครองของนิติบุคคลนั้น ถ้าได้กระทำเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินห้าแสนบาท

5) บทกำหนดโทษผู้บริหารที่กระทำการเพื่อมิให้เจ้าหนี้ได้รับ

ชำระหนี้ ตามมาตรา 310

หากว่ากรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใดตามพระราชบัญญัตินี้ รู้ว่าเจ้าหนี้ของนิติบุคคลดังกล่าว หรือเจ้าหนี้ของบุคคลอื่นซึ่งจะใช้สิทธิของเจ้าหนี้นิติบุคคลนั้นบังคับการชำระหนี้จากนิติบุคคล ใช้หรือน่าจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ ชำระหนี้ ได้กระทำการย้ายไปเสีย ซ่อนเร้น หรือโอนไปให้แก่ผู้อื่นซึ่งทรัพย์สินของนิติบุคคลนั้น หรือ แกล้งให้นิติบุคคลนั้นเป็นหนี้ซึ่งไม่เป็นความจริง ถ้าได้กระทำเพื่อมิให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

6) บทกำหนดโทษผู้บริหารซึ่งกระทำการหรือไม่กระทำการโดย

ทุจริต ตามมาตรา 311

หากว่ากรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใด กระทำการหรือไม่กระทำการเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วย

กฎหมายเพื่อตนเองหรือผู้อื่นอันเป็นการเสียหายแก่นิติบุคคลนั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

ความรับผิดทางอาญาของกรรมการบริษัทประกันภัย (บริษัทมหาชนจำกัด ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์) นั้น มีความเข้มงวดและหนักกว่ากฎหมายประกันภัยกำหนดไว้ แต่อย่างไรก็ตามก็ยังคงเป็นกฎหมายที่บังคับใช้เฉพาะบริษัทประกันภัยมหาชนจำกัด ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เท่านั้น ซึ่งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายประกันภัยทั้งสองฉบับดังกล่าวแล้ว ยังคงมีประเด็นที่ต้องทำการศึกษาเปรียบเทียบเพิ่มเติมถึงการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวว่ามีความสอดคล้องกับกฎหมายประกันภัยหรือไม่ต่อไป

3.3 หลักกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการติดตามเงินและทรัพย์สินคืนจากการฉ้อฉลในธุรกิจประกันภัยของกรรมการบริษัท

3.3.1 กระบวนการติดตามเงินและทรัพย์สินคืนจากการฉ้อฉลในธุรกิจประกันภัยของกรรมการบริษัทตามกฎหมายที่บังคับใช้ในปัจจุบัน

เมื่อปรากฏว่ากรรมการหรือผู้บริหารของบริษัทประกันภัย ได้กระทำการฉ้อฉลทุจริต ทำได้ไปซึ่งเงินหรือทรัพย์สินไม่ว่าโดยวิธีการหรือรูปแบบใดตามที่กล่าวมาในบทที่ 1 แล้วนั้น เงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวถูกนำออกไปจากบริษัท ทำให้บริษัท ผู้เอาประกันภัยและผู้ที่เกี่ยวข้องตามสัญญาประกันภัยได้รับความเสียหายด้วย รวมถึงกฎหมายประกันภัยบัญญัติให้หน่วยงานกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยเป็นผู้เสียหายด้วยหากกรรมการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ตามมาตรา 115 พ.ร.บ.ประกันชีวิตฯ และตามมาตรา 109 พ.ร.บ.ประกันวินาศภัยฯ จึงต้องมีกระบวนการติดตามเอาเงินหรือทรัพย์สินคืนจากการกระทำการฉ้อฉลของกรรมการบริษัทประกันภัย แต่เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายใดบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้น จึงต้องศึกษากฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องว่ามีความสอดคล้องกับข้อเท็จจริงกับธุรกิจประกันภัยอย่างไร มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.3.2 ศึกษาเทียบเคียงเกี่ยวกับกระบวนการติดตามเงินและทรัพย์สินคืนจากการฉ้อฉลของสถาบันการเงินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2551)

กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นกฎหมายที่บังคับใช้เกี่ยวกับการกระทำผิดฟอกเงินหรือเกี่ยวกับเงินหรือทรัพย์สิน จากการกระทำใดใดที่เข้าความผิด

มูลฐานตามกฎหมายฉบับนี้²⁸ และกำหนดให้บริษัทประกันชีวิตและบริษัทประกันวินาศภัยเป็นสถาบันการเงินตามกฎหมายดังกล่าวด้วย แต่ไม่ได้กำหนดให้การกระทำความผิดฉ้อฉล ทุจริตของกรรมการบริษัทประกันภัยให้เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายนี้ด้วย

ดังนั้น จึงต้องศึกษาถึงขอบเขตของการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่ามีความสอดคล้องกับข้อเท็จจริงในธุรกิจประกันภัยหรือไม่ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.3.2.1 ขอบเขตของการบังคับใช้กฎหมายการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกรณีการฉ้อฉลในธุรกิจประกันภัยของกรรมการบริษัท

การฉ้อฉลในธุรกิจประกันภัยของกรรมการบริษัท ถือว่าเป็นอาชญากรรมทางธุรกิจประเภทหนึ่ง บริษัทประกันภัย (ประกันชีวิตและวินาศภัย) ถือว่าเป็นสถาบันการเงินตามคำนิยามใน มาตรา 3 แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ

มาตรา 3 ในความผิดมูลฐานที่ 4 มีสาระสำคัญว่า “เป็นความผิดเกี่ยวกับการยักยอกหรือฉ้อโกงหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์สินหรือกระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งกระทำโดยกรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถาบันการเงิน นั้น”

กฎหมายฟอกเงินฯ มีขอบเขตการใช้บังคับกับการทำธุรกรรมใดใดเกี่ยวกับการทำนิติกรรมสัญญา สัญญา หรือการดำเนินการใดใดกับผู้อื่น ทางการเงิน ทางธุรกิจ หรือการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน ถ้าธุรกรรมนั้นมีเหตุที่ควรสงสัย หมายความว่า ธุรกรรมที่มีความซับซ้อนผิดไปจากการทำธุรกรรมในลักษณะเดียวกันที่ทำกันอยู่ตามปกติ ธุรกรรมที่ขาดความเป็นไปได้ในเชิงเศรษฐกิจ ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ากระทำขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้ต้องตกอยู่ภายใต้กฎหมายฟอกเงินนี้ หรือธุรกรรมที่เกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการทำธุรกรรมเพียงครั้งเดียวหรือหลายครั้ง

“ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามกฎหมายฟอกเงิน หมายความว่า

- (1) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือ

²⁸ มาตรา 3 “ความผิดมูลฐาน 9 ประเภท” ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2551)

ความผิดฐานฟอกเงินหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดฐาน หรือความผิดฐานฟอกเงินและให้รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้หรือสนับสนุนการกระทำความผิดฐาน (8) ของบทนิยาม “ความผิดฐาน” ด้วย

(2) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่ายจ่าย โอนด้วยประการใดใด ซึ่งเป็นเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ

(3) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ (2) ทั้งนี้ ไม่ว่าทรัพย์สินตาม (1) (2) หรือ (3) จะมีการจำหน่ายจ่าย โอนหรือเปลี่ยนสภาพไป ก็ครั้ง และไม่ว่าจะอยู่ในครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด”

และตามมาตรา 3 กำหนดให้บริษัทประกันชีวิต และบริษัทประกันวินาศภัย เป็นสถาบันการเงินตามกฎหมายฟอกเงินฯ แต่เมื่อพิจารณาถึงความผิดฐานตามมาตรา 3 (4) แล้ว เป็นการใช้บังคับแก่กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เท่านั้น ประกอบกับเมื่อมีข้อเท็จจริงเกิดขึ้นกับบริษัทประกันภัยแล้ว กฎหมายฟอกเงินก็ไม่สามารถบังคับได้

3.3.2.2 กระบวนการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินในการติดตามเงินและทรัพย์สินคืนจากการฉ้อฉลของกรรมการ ตามกฎหมายการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ภายใต้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มีกระบวนการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินในการติดตามเงินและทรัพย์สินคืนที่ศึกษาเทียบเคียงกับการฉ้อฉลในธุรกิจของกรรมการบริษัทประกันภัยได้ดังนี้

1. เมื่อมีการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการ โอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใด ที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำผิด ให้คณะกรรมการธุรกรรม²⁹ มีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน ถ้าเป็นกรณีเร่งด่วน เลขการก็สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าวได้

ทั้งนี้ผู้กระทำความธุรกรรมนั้นจะต้องแสดงหลักฐานว่าทรัพย์สินนั้นมีใช้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ตามมาตรา 48

²⁹ คณะกรรมการธุรกรรม ตามหมวด 4 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

2. เมื่อปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินใดที่เกี่ยวกับการกระทำ ความผิด ให้เลขาธิการฯ ส่งเรื่องไปยังพนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน ถ้าหากอัยการเห็นว่าเรื่องดังกล่าวยังไม่สมบูรณ์พอที่จะยื่นต่อศาล ให้รีบแจ้งต่อเลขาธิการดำเนินการต่อไป เมื่อเลขาธิการดำเนินการแล้วก็ส่งต่อไปให้อัยการ หากอัยการ เห็นว่ายังไม่มีความเพียงพอที่จะแจ้งให้เลขาธิการเพื่อให้คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาด..... เมื่อศาลรับคำ ร้องที่อัยการยื่นต่อศาลแล้ว ให้ศาลปิดประกาศทางหนังสือพิมพ์ เพื่อให้ผู้อ้างว่าตนเป็นเจ้าของ หรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินมายื่นคำร้องขอก่อนศาลมีคำสั่ง ตามมาตรา 49

3. ผู้ซึ่งอ้างว่าตนเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินที่พนักงาน อัยการร้องต่อศาลนั้น ให้ยื่นคำร้องต่อศาล....ตามมาตรา 50 และต้องแสดงให้ศาลเห็นว่า

- ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการ กระทำผิด หรือ

- ตนเป็นผู้รับโอนโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาโดยสุจริตและ ตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ

เมื่อศาลได้รับคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของ หรือผู้รับประโยชน์ฯ แล้วเห็นว่าฟังขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์ ตามมาตรา 52 แต่กรณีฟังไม่ขึ้น ศาลก็สั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

4. หากว่ากรณีที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินแล้ว ต่อมา ภายหลังพบว่าคำร้องของเจ้าของ ผู้รับประโยชน์ ฯลฯ ทรัพย์สินนั้นเห็นว่าได้แสดงต่อศาลแล้วว่า ตนเป็นเจ้าของหรือเป็นผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สินนั้นจริง ให้ศาลตั้งคืนทรัพย์สินนั้น หรือกำหนด เงื่อนไขการคุ้มครองสิทธิ หากทำไม่ได้ก็ให้ใช้ราคาหรือค่าเสียหายแทน ตามมาตรา 53

5. การดำเนินการทางศาลในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน ให้ยื่นต่อ ศาลแพ่ง และให้นำประมวลวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ โดยอนุโลม ตามมาตรา 59

3.3.3 กระบวนการติดตามเงินและทรัพย์สินคืนจากการฉ้อฉลของกรรมการบริษัท ประกันภัย กรณีบริษัทประกันภัยมหาชนจำกัดที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

ตามมาตรา มาตรา 3 ในความผิดมูลฐานที่ 4 มีสาระสำคัญว่า “เป็น ความผิดเกี่ยวกับการชักออกหรือฉ้อโกงหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์สินหรือกระทำโดยทุจริตตาม กฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ หรือ กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งกระทำโดยกรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่ง รับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถาบันการเงินนั้น

เมื่อกรณีบริษัทประกันภัยมหาชนจำกัด และจดทะเบียนในตลาด หลักทรัพย์นั้น หากได้กระทำการฉ้อฉล ทุจริต เข้าข่ายความผิดฐานฟอกเงินตามกฎหมายนี้ ก็

สามารถบังคับใช้ได้ตามกฎหมายฟอกเงินได้ แม้ว่าในมูลฐานความผิดจะมีได้กำหนดให้กรรมการบริษัทประกันภัยต้องรับผิดชอบตามกฎหมายฟอกเงินก็ตาม แต่บริษัทประกันภัยส่วนหนึ่งที่จะทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ หากได้กระทำการดังกล่าวก็ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายฟอกเงินด้วย เพราะถือว่าเป็นสถาบันการเงินตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535

จากการศึกษาเทียบเคียงดังกล่าว พบว่าหลักการติดตามเงินและทรัพย์สินจากการกระทำความผิดของกรรมการบริษัทตามกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงิน ถึงแม้ว่าจะได้กำหนดให้บริษัทประกันภัยทั้งบริษัทประกันชีวิตและบริษัทประกันวินาศภัย มีความหมายเป็นสถาบันการเงินตามกฎหมายดังกล่าว แต่มิได้กำหนดให้ความผิดของกรรมการบริษัทประกันภัยอยู่ในมูลฐานความผิดที่จะบังคับใช้มาตรการดังกล่าวได้ (ยกเว้นกรณีบริษัทประกันภัยที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์ฯ) และประเด็นตามมาตรา ตามมาตรา 52 หากปรากฏว่าผู้อ้างว่าตนเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสีย ไม่สามารถพิสูจน์ว่าทรัพย์สินที่ถูกยึดอายัดมานั้นเป็นของตนที่แท้จริง และไม่มีส่วนในการกระทำความผิดแล้ว ศาลก็สั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน เงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวก็ไม่กลับสู่ธุรกิจ ซึ่งหากพิจารณาปรับใช้กับธุรกิจประกันภัยแล้ว ก็ยังไม่สอดคล้องกับธุรกิจประกันภัย และยังไม่มีความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งต้องศึกษาวิเคราะห์ถึงประเด็นปัญหาของการบังคับใช้กฎหมายนี้ในบทที่ 3 ต่อไป

หลักกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่ง ความรับผิดทางอาญา และหลักกฎหมายเกี่ยวกับกบฏการติดตามเงินและทรัพย์สินคืนจากการฉ้อฉลในธุรกิจประกันภัยของกรรมการ ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น จะได้นำไปศึกษาวิเคราะห์ถึงข้อบกพร่องในการปรับใช้กฎหมายในบทที่ 4 ต่อไป